

PROSVETNI DELAVEC

Šolska skupnost na novomeški Vajenski šoli

V okviru novoreformiranega pouka se mora tudi v vajenske šole nujno uvajati nova vsebina — povezava teorije s prakso t. j. vzgoje in izobrazbe z življenjem, sredi katerega dela in se razvija današnji naš vajenec. Posebno važno je tu strokovno izpopolnjevanje v šolskih delavnicah in pa kako oživiti vsebino novega predmeta v teh šolah — družbeno-ekonomsko vzgojo, o kateri je bilo že govora v tem listu in na številnih posvetovanjih. Če hočemo mlademu delavcu-vajencu res približati današnji razvoj gospodarstva v luči socializma, ki gradi novega človeka, in končno preiti iz teorije bližje življenju, je nujno, da vajencu pokažemo že v učni dobi, v šoli sami, pri pouku, vso to rast od blizu, predvsem pa, da mu pokažemo, kako bo tudi sam že jutri postal upravljavec ter graditelj in ustvarjalec v delavnici, tovarni in sploh v proizvodnji. To pa mu damo lahko poleg žive besede, tiska, filma, diafilma tudi z njegovim sodelovanjem pri delu v šoli, delavnici, gospodarstvu, t. j. pri šolski skupnosti. Čeprav smo o tem že dobili posebno navodila, marsikje še niso prišli do načelnih razpravljanj, ali pa so usmerili to obliko družbenega upravljanja le enostransko v ocenjevanje in disciplino kot nadomestilo za reditelje. S takim načinom vključevanja mladine v delo šolskih skupnosti pa nismo in ne bomo dosegli glavnega cilja, za kar je pravilnik bil sprejet.

Ko smo na Vajenski šoli v Novem mestu v letošnjem šolskem letu začeli v novi stavbi s poukom in začeli uvajati novo vsebino z nekaterimi modernimi učnimi pripomočki — poleg teh pa nastaja v delavnici že tudi nova oblika strokovnega pouka —, smo skupaj z mladino začeli iskati novo organizacijsko obliko, ki naj bi mlade ljudi vključila v celoten proces pa tudi v upravljanje; sama mladinska organizacija v svoji dosednji obliki tega ni zmogla in ji tudi pravila tega ne določajo. Zato smo tako na konferenci učiteljskega zbora pa na seji šolskega odbora in na mladinski konferenci precej podrobno razpravljali o iskanju te oblike. Naposled smo ob idejni zamisli upravitelja tovarnice Zamljena osnovali šolsko skupnost, ki je že odprla vrata sodelovanju vajencev pri celotnem poteku pouka kakor sploh vse šolske dejavnosti.

Sama oblika nalikuje v miniaturni shemi naše oblasti ter njenih sektorjev; tudi nastanek te skupnosti je pokazal vajencem to rast in smer, da tako konkretno ob lastni udeležbi spoznavajo ta proces in ga utrjujejo ter se usposabljaajo za bodoče upravitelje v delavnici in podjetju.

S pomočjo mladinske organizacije na šoli je mladina v vseh 19 oddelkih izbrala svoje razredne odbore skupnosti, s predsednikom in 8 člani, ki odgovarjajo za razne veje dejavnosti, kot: za kadre, gospodarstvo, zdravstvo, socialno skrbstvo, delo, notranje zadeve, telesno vzgojo in prosveto. Na lesno vzgojo in prosveto. Na ustanovitveni razrednih skupščinah so izbrali po 5 delegatov, ki so na skupščini šolske skupnosti celotne šole sredi meseca marca letos izvolili predsedstvo; le-to sestavljajo predsednik in le-to sestavljajo predsednik in dva podpredsednika — izmed teh je eden predsednik mladinske organizacije na šoli — tajnik, blagajnik in še osem članov, ki so vodje omenjenih dejavnosti. Skupščina je sprejela tudi delovni program za letošnje šolsko leto. Prva seja predsedstva je nato izdelala najnujnejše naloge za vse komisije in določila razpored sej vseh komisij. V komisijah za posamezne veje dejavnosti so zastopani vsi oddelki na šoli, ki v razrednem odboru šolske skupnosti odgovarjajo za določeno dejavnost. Tako ima vsaka komisija 20 članov. Učiteljski zbor pa je še določil, da vsako komisijo svojega člana, ki bo pomagal mladini.

V aprilu so imele že vse komisije sejo. Ugotovili so, da so mladinci in mladinke kar v začetku resno vzeli stvar v roke, sami vodili seje, zapisnike, pa tudi dali vrsto dobrih predlogov in lastnih ocen o svojem delu in nalogah. Zato se bom na kratko ustavil pri nekaterih vprašanjih, pobudah in sklepih samih vajencev.

Komisija za kadre ima na programu skrb za boljše uspehe pri pouku. Na svoji prvi seji je ta komisija že ugotovila posamezne primere po razredih in predložila razrednim odborom razne učne krožke, zlasti v dela prostih popoldnevih, ki so tako določeni za delo v delavnici in za študij v razredih. Ker ima ta komisija tudi nalogo voditi priprave za poučne ekskurzije, so naredili načrt za posamezne oddelke, razen tega pa še za vse letošnje tretje letnike, ki naj bi po zaključnem izpitu šli na večdnevno turnejo po Sloveniji. Izbrali so še poseben odbor, ki bo skupaj z vodstvom šole vodil sam izlet.

Gospodarska komisija je vzela v pretres delo v delavnici; pogovorili so se tudi o zadrugi, ki bo kot pomočnik tej komisiji prihodnje šolsko leto vključila vse vajence v praktično delo. Med drugim so si zadali tudi nalogo, urediti okolico nove stavbe in popisati okvare po razredih.

Zdravstvena komisija je izdelala načrt kopanja v šolskem kopališču, o higieni v delavnici in izdelala sklep, da bodo imeli enotedenski pregled kalorične vrednosti hrane vajencev v prvih razredih zaradi analize prehrane vajenske mladine na tej šoli. Sprejeli pa so tudi že prve predloge za letovanje vajencev.

Posebno skrb posveča naša šolska skupnost socialnoskrbnim vprašanjem in ima zato zdravstvena komisija še posebej važne in odgovorne naloge. Tako so člani te komisije na prvi seji razpravljali o socialnem stanju učencev, o obleki, obutvi in zlasti o prehrani, ki ni zadovoljiva, posebno ne za prve letnike. Skrb te komisije bo, da bo čimprej urejeno vprašanje šolske mlečne kuhinje, ki sicer dela, a le s toplim mlekom in čajem. Ker za to ni dovolj denarnih sredstev, je komisija izvedla akcijo med podjetji in mojstri in je že zbrala nekaj denarja. Ta komisija se hkrati povezuje s Podmladkom RK na šoli, še do zaključka šolskega leta bo pripravila nekaj predavanj o delavski higieni in tečaj prve pomoči.

Komisija za delo je sklenila, da skupaj z mladinsko organizacijo na šoli ustanovi posebno vajensko mladinsko brigado, ki bo uredila o prostem času šolsko okolico. Ta sklep se že izvaja — mladinci pridno urejajo gredice in ostalo, tako da bo Zlet bratstva v juniju tudi na tej šoli lep. Pripominjamo, da so mnogi pripomočki vajenci-brigadirji z Avtoceste, ki dajejo lep primer ostalim mladincem. Ta komisija bo skrbela, da bodo vajenci pomagali tudi na drugih mladinskih akcijah.

Komisija za notranje zadeve je razpravljala o disciplinskih primerih po razredih ter pripravila načrt šolskega pravilnika in hišnega reda, ki bo zatem dan v pravo razredni in celokupni šolski skupnosti. Za posebne primere nedisciplin bo ustanovljena v tej obliki še podkomisija, ki bo dajala predloge vodstvu šole in učiteljskemu zboru.

Komisija za telesno vzgojo ima polne roke dela, saj je izbrala ekipo, ki bo zastopala šolo na pohodu »Ob žici okupirane Ljubljane«, izbrali so tekmovalne skupine za medšolsko tekmovalje in naredili načrt vadenja za Zlet bratstva.

Prosvetna komisija se je razgovarjala o proslavah Prvega maja in za konec leta, zlasti o slavi tretjih letnikov in o kulturni plati ekskurzij in turneje za prihajajoče šolsko leto bo ob pomoči Svobode pripravila večji program in izdajanje lastnega glasila.

Po vseh teh sejah so se nato sestali vsi razredni odbori, ki so na sestankih pred vsem razredom razpravljali o sklepih komisij, hkrati pa so sprejeli vrsto dodatnih resno vzeli stvar v roke, (Nadaljevanje na 2. strani)

PETA REDNA SKUPŠČINA ZVEZE PEDAGOŠKIH DRUŠTEV JUGOSLAVIJE

PRIPRAVA UČNEGA OSEBJA za pedagoško delo doslej ne zadovoljuje

Skupščina zveze pedagoških društev Jugoslavije je bila 26. in 27. aprila t. l. v Beogradu. Na skupščini so bila zastopana društva iz vseh šestih republik. Iz obširnega poročila, ki sta ga sestavila predsedstvo in sekretariat Zveze, je razvidno, da ima pedagoško društvo v Srbiji 180 članov, v Hrvaški 304, v Sloveniji 687, v Bosni in Hercegovini 65, v Makedoniji 60 in v Crni gori 50 članov, skupaj 1286 članov. Po vsem tem ni v vseh republikah enako merilo za sprejemanje članov. V Srbiji, Makedoniji, Bosni in Hercegovini ter v Crni gori imajo samo po eno društvo, v katerem so vključeni v glavni pisni pedagoških in učnih knjig ter sodelavci pedagoških listov. V Sloveniji smo ustanovili društva v večjih centrih in pritegnili tudi praktične pedagoške delavce; na Hrvaškem šele ustanavljajo društva v Zadru, Oseku, na Reki in drugod. Na sami skupščini je bilo sprejeto načelo, da je treba širše odpreti krog društev in pritegniti čimveč prosvetnih delavcev k sodelovanju v pedagoških društvih.

Diskusija na skupščini in poročila posameznih društev ter vseh stopnjah šol so še pionirske in mladinske organizacije, domovi, internati, otroški in mladinski lektivnega raziskovalnega dela

dogodi. Poleg učnega osebja v vseh stopnjah šol so še pionirske in mladinske organizacije, domovi, internati, otroški in mladinski tisk, film, radio, televizija, delo

goslavije in Zveznega zavoda za proučevanje šolskih in prosvetnih vprašanj. Predlog je skupščina sprejela.

Važna točka v poročilu predsedstva je vprašanje drugega jugoslovanskega pedagoškega kongresa, ki naj bi bil v letu 1962. Republiška pedagoška društva so poslala predloge, katere teme naj bi se na kongresu obravnavale. Pedagoško društvo LRS je predlagalo naslednje teme: 1. prispevek pedagoške znanosti k uresničevanju šolske reforme, 2. nove učne oblike v osnovnih šolah, 3. pedagoška problematika poklicnega svetovanja v FLRJ, 4. vzgojno svetovanje, 5. pojavnost oblike neprimernosti šolobveznih otrok, 6. delo in izkušnje družbenega upravljanja v šolah, 7. nalo-

časa, da jih posebna komisija oceni in potem sestavi dokončni dnevni red za kongres.

V razpravi so nekateri govorniki poudarili, da nas družbeni razvoj prehiteva in da naša pedagoška teorija zaostaja za našo pedagoško prakso, ki ima dnevno opraviti z različnimi problemi, na katere ne dobi odgovora in teoretskih pojasnil. V vsaki republici rešujejo razna pedagoška vprašanja po svoje. Na Hrvaškem so se dobro obnesli »Pedagoški večeri«, na katerih so obravnavali v prvi vrsti vprašanja, ki zadevajo pouk v osnovni šoli; najbolje so bili obiskani večeri, ko se je obravnavalo delo v elementarnem razredu.

Manjka nam marksistična kritika, ki naj bi osvetlila in ocenila našo pedagoško dejavnost na osnovi izdanih znanstvenih pedagoških in učnih knjig ter pedagoške publicistike.

Nekateri diskutanti so zelo pestro obsodili vodstvo Zveze zaradi pomanjkljive iniciativnosti in udarnosti pri uveljavljanju sprejetih sklepov, zato naj bi v predsedstvo prišli mlajši ljudje. Reševali naj bi predvsem aktualne pedagoške probleme, ob katerih zadevajo naši prosvetni delavci v svoji dnevni praksi, za preteklost bo še dovolj časa. Občutili je bilo, da sta v Beogradu med pedagoški dve skupini, ki imata različna stališča, pa ju tako vneto zagovarjata, da so ta precej ostra obračunavanja vzela skupščini velik del časa.

Razpravljalo se je dalje o spremembi pravil in prispevka, ki naj bi ga vplačevala kot članarino republiška pedagoška društva Zvezi v Beogradu. O tem vprašanju ni prišlo do končnega sklepa. Novi sekretariat je dobil nalogo, da to vprašanje dobro razčisti in poskrbi, da se v enem letu skliče izredna skupščina Zveze pedagoških društev Jugoslavije, na kateri naj bi sprejeli nova pravila in določili članarino, ki naj bi jo plačevala društva.

V predsedstvo in v sekretariat so bili izvoljeni v glavnem dosegljivi člani z željo, da do izredne zvezne skupščine razčistijo odnose med beograjskimi člani, ki so že na prejšnjih skupščinah onemogočali plodno delo. Ako ne bi do tedaj prišlo do sporazumnega dela, bi bilo potrebno razmisliti o začasnem prenosu sedeža Zveze v kateri drugi republiški center.

III. kongres matematikov in fizikov bo jeseni v Beogradu

Tretji kongres jugoslovanskih matematikov in fizikov bi moral biti že v preteklem letu, ker pa je lani ob 40-letnici ustanovitve KPJ bilo v Beogradu izredno mnogo slavnostnih zborovanj, znanstvenih kongresov in drugih prireditve, je bil tretji kongres jugoslovanskih matematikov in fizikov preložen na letošnje leto. Tako bo torej za prvim kongresom na Bledu in drugim v Ercegovnem na tretji kongres v Beogradu od 19. do 24. septembra letos.

Za letošnji kongres sta značilni dve okoliščini: da bo v času, ko s skupnimi naporami iščemo našemu šolstvu novih poti ter mu skušamo dati boljše obliko in vsebino, po drugi strani pa bo to doslej najštevilnejši zbor jugoslovanskih matematikov in fizikov. Se več, udeležencem kongresa, ki bodo prišli iz vseh naših republik, se bodo pridružili še številni priznani znanstveniki in pedagogi iz inozemstva.

Delovni načrt kongresa je zasnovan približno takole: prvi dan bo posvečen organizacijskim vprašanjem, zlasti delu Zveze društev matematikov in fizikov FLRJ. Ta dan bo izbran tudi nov plenar. V nadaljnjih dneh, bo delo potekalo po sekcijah, ki bodo zajemale najvažnejša področja matematike in fizike. Posebna sekcija bo obravnavala vprašanja pouka teh predmetov na osnovni, srednji in najvišji stopnji vzpo-

redno se bo mednarodni simpozium ukvarjal z najnovejšimi problemi in težnjami v matematiki in fiziki. Znanstvena poročila in obvestila, ki jih bodo imeli predavatelji po sekcijah, bodo trajala po 10 do 15 minut, predavanja pa po 30 minut. Na plenarnih sestankih bodo domači in inozemski znanstveniki imeli po eno uro trajajoča predavanja.

Sodeč po pripravi, bo kongres imel zelo bogato, pestro in aktualno vsebino. Tudi delež slovenskih matematikov in fizikov bo izredno velik. Zato pa bi bilo tudi prav, da se tega važnega kongresa udeležijo čimveč naših ljudi. Stroški (vožnja z brzovlakom ter hrana in prenočišče za 6 dni) bodo znašali okrog 18.000 din. Udeležencem z naših znanstvenih ustanov in visokih šol jih bodo krile te ustanove same, ostalim naj pomorejo naše prosvetne oblasti, okraji in občine.

Društvo matematikov in fizikov LRS je že pred več kot mesecem dni razposlalo vabila in prijavnice za kongres po vseh svojih podružnicah. Vsakdo, ki se je za kongres že prijavil, ali pa se še bo, naj to takoj in zanesljivo — zaradi evidence — sporoči društvu, hkrati pa tudi navede, kdo mu je gmočno omogočil udeležbo. Za informacije ali morebitno pomoč v kakršni koli obliki se obračajte na Društvo matematikov in fizikov LRS v Ljubljani.

Francé Sušteršič

V veličastnem prvomajskem sprevodu po ljubljanskih ulicah, ki je bil prikaz dela in uspehov naših delovnih kolektivov, so tudi šolski zadržniki prispevali svoj delež

sodobnih problemov pedagoške prakse in pozitivnih izkustev naše napredne pedagoške preteklosti. Med društvi ni bilo ustreznega kontakta, da bi raziskovalno delo koordinirali, in je zaradi tega delo razbito na posamezne republike. V republiškem merilu pa ne vodijo dela društva kot celote, temveč delajo člani izven društev vsak v svoji ustanovi, kjer so pač zadolženi za določeno delo in tudi plačani. Društva nimajo sredstev, da bi plačala kolektivno delo, zato lahko objavljajo dela samo ustanove, ki imajo sredstva, in založbe, ki lahko plačajo pisce pedagoških knjig. Glavna ovira za intenzivnejše raziskovalno pedagoško delo pa je občutno pomanjkanje strokovnjakov-pedagogo, ki so prezaposleni z rednim službenim delom in nimajo časa za podrobno raziskovalno pedagoško delo in za pisanje člankov v naše pedagoške revije; le-te so zaradi tega padle pod raven, ki bi jo lahko imele po stvarni moči in sposobnosti naših pedagogov. Pedagoško znanstveno delo ima pretežno značaj postranske zaposlitve v izven-službenem času.

Predsedstvo Zveze je zato ponovno poudarilo nujno potrebo po osnovni instituciji, ki bi se bavila izključno z znanstvenoraziskovalnim delom pedagoških pojavov doma in v tujini ter bi se v njej izoblikovali znanstvenoraziskovalni pedagoški kadri. Po mnenju predsedstva bi bilo najbolje, da se ustanovi pri Institutu za družbene vede poseben oddelke za pedagoške znanosti. S posebnim zadovoljstvom pa pozdravlja sklep Sveta za prosveto LR Srbije, da osnuje Institut za pedagoška raziskavanja. Naš ekonomski in družbeni razvoj odpira celo vrsto novih delovnih področij, za katere bi bili potrebni pe-

Dopisniki in sodelavci! Poročajte nam o družbenem upravljanju v vaših zavodih!

Na temo: Nagrajevanje po učinku Posvet poverjenikov za poklicno usmerjanje

Republiški odbor je imenoval komisijo, ki bi naj ugotovila možnosti za nagrajevanje po učinku tudi v prosveti. Razumljivo je, da je povzročila ta vest številne in kaj raznovrstne komentarje. Debatte niso osredotočene toliko neposredno na alternativo: za ali proti, ampak izstopa predvsem vprašanje: kakšno objektivno adekvatno ugotoviti delovni učinek na prosvetnem področju. Mnogi se postavljajo na stališče, da v prosveti sploh ne moremo govoriti o nagrajevanju po učinku, drugi pa zopet sodijo, da so vendarle tudi objektivne možnosti, da bi nagrajevali učitelja po njegovem delovnem učinku.

Oglejmo si najprej sedanje ocenjevanje in nagrajevanje učiteljev (mislim na nas vse t. j. na učitelje tretje, druge in prve vrste) za katero so bistvene predvsem naslednje principialne značilnosti:

1. da ni objektivno adekvatno, ker se določa ocena za učiteljevo storilnost po vsakokratnih po prostoru in času določenih subjektivnih merilih;
 2. da ni objektivno selektivno; če pa ocenjevanje in nagrajevanje kakršne koli storilnosti nima objektivno – selektivne funkcije, potem izgubi pravico do obstoja, 3. da je destimulativno.
- Iz navedenega sledi, da nimamo prav nobenih objektivnih razlogov, da bi zagovarjali obstoječi sistem ocenjevanja in nagrajevanja v prosveti, ker je ta sistem v svojih posledicah za šolsko delo v celoti negativen. Do sem smo si več ali manj vsi edini. Ko se pa vprašamo, kako naj reformiramo ocenjevanje in nagrajevanje učiteljev, da bo v skladu z dejanskim delovnim učinkom, potem se pa razhajamo. – Razumljivo je, da ne more biti merodajno pri tako pomembnem vprašanju samo mnenje posameznikov, ampak, da je potrebna čim širša razprava. In eno izmed mnenj v tej razpravi bi bilo naslednje.

(Nadaljevanje s 1. strani)

pobud, s katerimi bodo njihovi odborniki v komisijah in predsedstvih nastopili in skušali uveljaviti svoje mnenje. Pa tudi vodstvo šole in učiteljski zbor imata dovolj snovi, da se krepkeje zavežejo v novo tečino. Predsedstvo je predložilo vodstvu šolskega odbora svojega člana, prav tako tudi v odbor Vajeniškega internata v Bršljinu.

Prvi korak šolske skupnosti na Vajeniški šoli v Novem mestu je bil viden odraz hotenja naše mladine, ki bo ob taki življenjski šoli res postala soupravljalna in sodelavca pri celotni rasti naše nove šole. Začetek je storjen, vemo, da bo treba med delom marsikaj spremeniti, če pa bo smer pravilna, jo bo mladina znala izvesti. Če smo to že dosegli, potem bo naša pot in delo pri nadaljnji vzgoji in izobrazbi lažja. Že zdaj čutimo vsi, ki smo s to novo obliko vzrasli v pouk, da nam je lažje in da je pomoč mladine resnično velika.

M. Tratar

Da bi mogli nagrajevati učitelja po celostnem kriteriju t. j. po delovnem učinku glede na njegove delovne pogoje, bi morali izpolniti – po mojem mnenju – predvsem naslednje pogoje:

1. Ugotoviti bi morali inteligentno zmogljivost učencev, ki je eden izmed temeljnih pogojev za bolj ali manj uspešno šolsko delo. Ugotavljanja inteligentnosti učencev pa ne moremo prepustiti posameznim učiteljem, zaradi njihovega subjektivnega kriterija, ampak bi morali uvesti v tem pogledu metode merjenja t. j. razvojne inteligentne teste. (S tem, ko se opredeljujemo za razvojne inteligentne teste oziroma za testiranje sploh, bi želeli izrecno poudariti, da se dobro zavedamo, da testi niso »lapis philosophorum«, prepičan pa sem, da je boljše, če merimo inteligentnost otroka s testi, kot da si ustvarjamo o inteligentnosti svojih učencev vsak učitelj za svoje. Testi so z vsemi svojimi pozitivnimi in negativnimi kvalitetai relativno boljše merilo, kot so vsakovrstna subjektivna merila, ki se jih poslužujemo v šolski praksi sedaj, in samo v tem smislu se opredeljujem zanje.)

2. Znanje učencev bi morali meriti po objektivnih kriterijih. Znano je, da je obstoječe merjenje in ocenjevanje učencev učitelj meri znanje učencev po kriterijih, ki jih sam postavi. Iz tega sledi, da ne moremo priznati obstoječemu subjektivnemu merjenju znanja učencev objektivne meritvene funkcije, zato tudi ne moremo nagrajevati učiteljev po tako dobljenih pozitivnih oziroma negativnih ocenah učencev. Znanje učencev bi morali meriti pri vseh učencih na isti objektivni standardiziran način, to je s testi znanja.

3. Ugotoviti bi morali delovne pogoje učencev. Na poseben objektivni standardiziran način bi morali ugotoviti tudi delovne pogoje učencev. Učenci delovni pogoji so istočasno posredno učiteljevi delovni pogoji in nasprotno. (V pravkar navedenem delu je izražena tudi specifična kompliciranost šolskega delovnega procesa.) Ni namreč vseeno za delovne rezultate, ali po učitelju učitelje učence, ki imajo izredno ugodne domače in šolske delovne pogoje, ali po učitelju učence, ki imajo izredno slabe delovne pogoje. Našeje samo nekatere učence delovne pogoje, ki bistveno pogojujejo učiteljeve delovne rezultate:

- ali se starši brigajo za vzgojo otroka ali ne
- ali je zakon staršev harmoničen, ali pa živi učenec v razbiti družini
- pedagoške sposobnosti staršev
- družinske gnotne prilike
- domača zaposlitev z nešolskim delom
- družinske stanovanjske razmere
- oddaljenost učenca od šole
- izobrazba staršev
- število otrok v družini
- oskrba učenca s šolskimi potrebščinami itd.

Če bi ugotovili razvojni IQ razreda, delovne pogoje učencev (ki bi jih mogli izraziti tudi v

odstotkih) in znanje učencev s testi znanja, in bi na podlagi ugotovitev ocenili učiteljevo storilnost, potem bi v resnici ocenili njegov delovni učinek. Vendar, če bi nagrajevali učitelja samo po delovnem učinku in ne bi upoštevali tudi njegovih delovnih pogojev, v katerih je dosegel določene delovne rezultate, bi bili krivični.

Vsako človekovo delovno storilnost lahko namreč ocenjujemo na dva osnovna načina:

- a) po efektivnem kriteriju t. j. po delovnem učinku in
- b) po celostnem kriteriju t. j. po delovnem učinku v odnosu na delovne pogoje.

Kadar ocenjujemo delovno storilnost samo po delovnem učinku, takrat ne ocenimo dejanske vrednosti človekove delovne energije, ki jo je vložil v neko delo. Efektivno ocenjevanje delovne storilnosti je objektivno neadekvatno v odnosu na delovni subjekt in je zato principialno tudi krivično destimulativno. Kadar pa ocenjujemo delovno storilnost sicer tudi po delovnem učinku, vendar v odnosu na delovne pogoje, v katerih je potekal določen delovni proces, takrat pa ocenimo delovno energijo, ki jo je vložil nekdo za določen delovni rezultat, ne glede na to, ali je ta delovni rezultat v skladu s splošno veljavnimi storilnostnimi normativi. Celostno ocenjevanje delovne storilnosti je zato tudi v odnosu na delovni subjekt objektivno adekvatno in zato pravično, pošteno in stimulatívno.

N. pr.: Če bi nagrajevali dva delavca, od katerih bi delal prvi z novim modernim strojem, drugi pa z izrabljenim in zastarelim strojem, po efektivnem kriteriju t. j. samo po delovnem učinku, bi bilo tako nagrajevanje glede na delovni subjekt objektivno neadekvatno. Tako nagrajevanje bi bilo za drugega delavca tudi krivično, ker bi bili njegovi delovni rezultati brez njegove subjektivne krivde znatno slabši kot delovni rezultati prvega delavca. Tako kot ni vseeno za delovne rezultate, ali dela delavec z novim in modernim strojem, ali dela z zastarelim in izrabljenim strojem, tako ni vseeno n. pr. ali poučuje učitelj na hribovski enozrednici, ali na visoko organizirani mestni šoli; ali ima v razredu 30, ali 50 učencev; ali poučuje dopoldne, ali v tretji izmeni; ali ima kombiniran, ali nekombiniran pouk itd., itd.

Zato bi morali v pogledu učiteljevih delovnih pogojev upoštevati vsaj naslednje:

- kombiniran – nekombiniran pouk
- opremljenost šole z učili
- pouk v izmenah
- število učencev v razredu
- kvaliteta šolskih prostorov in šolske opreme
- splošno materialno oskrbo šole
- službeno mesto glede na oddaljenost od kulturnih središč
- učiteljeve stanovanjske razmere
- učiteljeve splošne življenjske pogoje na službenem mestu.

Če hočemo torej uvesti tudi v prosveti nagrajevanje po delov-

nem učinku – v relativnem, ne v absolutnem pomenu besede – odnos na učiteljeve delovne pogoje, potem moramo najprej imeti objektivna standardizirana merila, s katerimi bomo mogli objektivno adekvatno izmeriti učiteljevo dejansko storilnost. Dokler takih meril nimamo, pa je v prosveti res neizvedljivo celostno ocenjevanje in nagrajevanje po delovnem učinku.

Čeprav se ne bi mogli v bližnji bodočnosti realizirati teh ali podobnih zamisli, pa smo vendarle napredovali že ob samem spoznanju, kako zelo daleč smo še od objektivnega vrednotenja učiteljevega dela. Jože Sirec

Kemijska razstava

Opozorjamo vodstva šol, da bo na II. gimnaziji v Ljubljani, Subičeva ulica 1, v dnevi 15. do 22. maja spet odprta kemijska razstava. To je v glavnem nekoliko razširjena ponovitev razstave, ki jo je kemijski krožek tega zavoda priredil v dnevi 27. novembra do 5. decembra 1959 v počastitev 40-letnice KPJ.

Razstava prikazuje nad 30 učnih slik, 33 portretov kemikov raznih dob, makete kemijskih procesov, modele kristalov, molekul, glukoze in celuloze, fotografije raznih kemijskih tovarn in njih proizvodov. Zanimiv je velik model atomske elektronske centrale v Calder Hullu in model vesmirske rakete. Pri razstavi sodelujejo dijaki II. gimnazije in večerne gimnazije.

Obisk razstave priporočamo osemletkam, gimnazijalcem učiteljem ter ostalim mladim šolam in vsem, ki poznajo kemijo. Odprta bo od 8. do 18. ure.

Zdravstvene šole spomenu V. I. Lenina

Zdravstvene šole mesta Ljubljane so nedavno zelo izredno lepo in dostojno proslavile 50-letnico razvoja idej in stvarnega nosilca Velike proletarske oktobrske revolucije v V. I. Lenina. Bila je spominška svečanost, ki je spričo svojega obsežnega sporeda, pa nič manj zaradi okolja in številne udeležbe, napravila na vse navzoče najgloblji vtis. V avli Šole za srednje medicinske kadre v Šaranovici

Revija pevskih zborov

Hkrati s kvalitativnimi pevskimi revijami, ki sta jih pripravili javnosti občini Šiška in Center v Ljubljani, je imela tudi občina Vič revijo pevskih zborov pod okriljem Sveta za prosveto in kulturo OBLO Vič in to v počastitev 15. obletnice osvoboditve. Dosežke svoje ustvarjalnosti so v dveh dneh nastopanja izprizicali glasbeni pedagogi in pevci iz izredno pohvalni luči, saj je mogel vsak udeleženec takoj spoznati, da je skrb za rasti zborovskega petja tudi v tej občini zelo plodovita.

Revija pevskih zborov je potekala v dvorani Tobacne tovarne. Prvi dan so nastopili pevski zbori 1. in 2. Osnovne šole Vič, 3. Osn. šole Brezovica, 4. Osn. šole Notranje gorice, 5. Osn. šole Vrhnice, Tehniške šole moški, ženski in mešani zbor in Zavoda za slepo mladino. Naslednjega dne pa so nastopili združeni otroški zbori Ljubljani Vič, Glasbena šola Vič, Vajeniška šola kovinske stroke, KUD France Prešeren iz Trnovca in Zveza zavod za slepo mladino. Ta dan smo poleg pevcev prisluhnili tudi lepi izjavljanjem instrumentalistov. V programu je bila vključena tudi baletna skupina. Ni dvoma, da so s svojimi izjavljanji, v prediznosni podaja in v točnosti intonacije izstopale točke Zavoda za slepo mladino in izjavljanja godalnega ansambla profesorja Staneta Severja, s čimer nikakor ne moremo reči, da tudi ostali nastopajoči se bi bili vložili mnogih naporov. Revija je bila pravičnega dokaz smotne gojitve vokalne in instrumentalne glasbe.

Ob mesecu poklicnega usmerjanja, ki je določen za čas od 20. aprila do 20. maja, je sklicala Okrajna posredovalnica za delo v Ljubljani prvo posvetovanje prosvetnih delavcev okraja Ljubljana, zadolženih za usmerjanje mladine v poklice. Dejstvo, da so prosvetni delavci do kraja napolnili obsežno dvorano, dovolj zgovorno pove, da je vprašanje poklicnega usmerjanja prelomilo s svojo preteklostjo, da vprašanje svetovanja ni več omejeno v ozek okvir nekaj ljudi, da je zaposlovanje mladine postalo aktualno vprašanje vse naše družbe, predvsem tudi prosvetnih delavcev, ki imajo v šoli dovolj možnosti, da proučujejo mladino in njene interese. Kar je bilo pred nekaj leti tako rekoč neverjetno, je danes dejstvo. Slehera šola ima svojega poverjenika za poklicno svetovanje, ki bo v sodelovanju z učiteljskim zborom in lokalnimi društvenimi činitelji lahko mnogo doprinesel k akciji.

To prvo posvetovanje je začel direktor Okrajne posredovalnice za delo Rudi Čilenšek. V daljšem nagovoru je ugotovil, da dobiva služba usmerjanja vse bolj in bolj oficialni poudarek, kar v ostalem terja tudi nagel industrijski razvoj sam, ki nam ustvarja nove poklice. Predavateljski aktiv biroja je začel doslej preko 3000 mladincev in staršev v okraju in ni dvoma, da je bilo opravljeno sicer mentorsko, toda zelo koristno delo. Politika usmerjanja je z vsakim letom boljša, anketa-

nje je vse številnejše, skoro že 100%, kar je zelo razveseljivo. Naloga je, da nudimo družbi, kar ona od nas pričakuje, kampanjsko delo bodi povsem odpravljen, nadomesti naj ga naše smotno prizadevanje, da mladim ljudem dobro in pravilno svetujemo.

Referat o poklicnem usmerjanju v reformiranem šolstvu je podal tov. inšpektor za strokovno šolstvo Zora Koljarjeva, o učenčevem dosjeju je podrobno razpravljala prof. Minka Zajčeva, o vlogi poverjenika za poklicno usmerjanje pa je spregovoril psiholog Milan Pavliha. Vsi referati so bili sprejeti z razumljivo pozornostjo, saj je »služba« poverjenika za poklicno usmerjanje novost, ki z njo pričnemo in jo bomo postopno izpolnjevali. To bo kontinuiran, sklenjen proces, ki bo trajal še dokaj prizadevanj.

Ob zaključku posvetovanja, ki je trajalo celo dopoldne, se je razvila živahna razprava, ki je pokazala, da si prosvetni delavci ljubljanskega okraja dejansko želijo doprinesiti k stvari svoj delež. Predvsem so bili mnenja, da bo potrebno akcijo temeljito, študijsko obdelati, jo pripraviti tako, da ne bo tavanja. Je kompleks vprašanj, ki jih ni mogoče spraviti pod streho preko noči. Vprašanje za seboj je zaposlovanje ženske mladine, kajti še je mnogo ljudi, ki menijo, da dekleta ne morejo n. pr. v nekatere elektropoklice (radijski tehnik) in podobno. Tudi je vprašanje, kako mladino najučinkoviteje seznaniti z nekaterimi poklici, zlasti v oddolnih krajih, in kako usmeriti mladino pri kmetijskih posevkih in tako dalje.

S prvim posvetovanjem pedagogov-svetovalcev je storjen korak naprej. V. D.

Prvomajske proslave na strokovnih šolah

V slovesno praznovanje praznika dela so se uvrstile tudi strokovne šole, ki so pripravile lepe, skrbno organizirane proslave.

Gradbenici za Bežigradom so se zbrali v svoji slobodno urejeni dvorani ob navzočnosti številnih gostov. Pester glasbeni program so izpolnile zborne recitacije, glasbene točke, praznično vzdušje pa se je posebno dvignilo z nastopom šolskega ansambla. V prazniku dela je čestital ravnatelj šole, varš Stane Semč.

V Lončarski stezi je strnila proslava v prijetno skupnost mlade upravnice in šolskega odbora, zbrane so bile vse gojenke-otročke negovalke s predavateljskim zborom. Ravnateljica šole tovaršica Anica Gradiškova je prikazala borbeno pot delavskega razreda do njegove zmage, čestitala je vsemu kolektivu k prvemu maju, nakar je pevski zbor pod vodstvom profesorja Cerarja tudi komponista – zapel vrsto priloženih pesmi. Vmes so bile recitacije, deklamacije, solistične pevške točke in še to in ono.

Na Viču so praznovali kovinarji in učenci elektro-strojev. Imeli so tri proslave, ker imajo na šoli tri izmene. Razvoj delavskega gibanja po svetu in doma je prikazal predsednik šolskega komiteja LMS tovarš Janez Smolč, obsežen kulturni program pa je začel nastop pevskega zbora kovinarjev; izmenoma so se uvrstile instrumentalisti, glasbeni kvarteti, solisti. Proslava je bila dostojen izraz spomina na Lenina, na 15. obletnico osvoboditve in 10-letnico delavskega samoupravljanja. D.

pred vojno je bilo v njej okrajno sodišče. Plošča na hiši pravi, da so 1. 1941 partizani, preobčeni v nemške uniforme, pred očmi gestapovcev rešili iz sodnih zaporov svoje tovariše, ki so jih gestapovci tri dni naskočili v Podjanski vrh. Takrat se je začel množični odhod v partizane. Skozi zid so peljali vrh Grabna Poljanske vrata. Čez jarek je bil most, ki je deloma še ohranjen pod tlakom, ob njem je stal stražni stolp.

Na dnu Grabna se odpira Lontrg, ki se razprostira po nižji terasi in ima prav tako kot Mestni trg smer od severa proti jugu. V 15. stoletju so ga imenovali Novi trg. Tudi tu so hiše strnjene v ukrivljeno in zlomljeno vrsto, večinoma so enonadstropne in pobarvane z različnimi, bolj neženimi barvami. Od nekdanjih slik na pročeljih, ki so danes predevek »Pisana Loka«, se jih je le nekaj ohranilo. Tudi lončarske hiše imajo nadstropne pomoče, gotske portale, dvorišne hodnike itd. Na levi strani stoji značilna pritlična hiša št. 22, na nasprotni Dom Svobode, Sredi Lontrga je Spital, t. j. mestna ubožnica, ki je bila ustanovljena 1. 1547. Za vrtovi lončarskih hiš je tekel včasih mestni zid, prehod skoznj je bil ob Spitalu t. im. Cvinčger, kjer gre tudi sedaj cesta na Studence, t. j. majhno predmestje ob Sovodnju, sotočju Sešice in Poljanske. Tam je bil skozi več stoletij mlín, do velike povodnji 1. 1926 je stala tam fužina z velikim kovaskim kladivom, sedaj je razvalina. V Sovodnju je pisatelj Tavčar postavil sodni prizor svoje Visoke kronike.

V severnem delu Lontrga stoji stara hiša. Pod nadstropnim pomočem Klopčarjeve hiše, št. 5 so pred kratkim odkrili vrata značilne ščunice, kakršna so bila v srednjem veku pri vseh trgovskih lokalih v mestu. Podobna vrata imajo še danes trgovine v starinskem Dubovniku. Lontrg zaključujeta z leve tovarna Klobukov, z desne Kašča. Stavbe tovarne klobukov so bile zgrajene v prejšnjem stoletju za tovarno sukna. Elektrarna te tovarne je dajala tok tudi mestu in tako je bila Loka prva med slovenskimi mesti oblagodarska z javno električno razsvetljavo. Po prvi svetovni vojni so opuščen tovarno preureddi za izdelovanje klobukov, izdelke razpošilja po vsej Ju-

goslaviji in v inozemstvo. Na tovarni je plošča delavcem, ki so žrtvovali življenje v NOB. V Kašči so shranjevali žito in sir, ki so ga podložni kmetje oddajali kot dajatev gosk. Oskrboval jo je poseben namešteneč-kaškar. Na zadnji strani je imela nekaj štirinast stopenj. Po potresu leta 1911 jo je dal gospodar Filip obnoveni, kakor pravi napis na plošči z grbom, ki je vzidana v dvorišno steno.

Od tovarne klobukov gremo po strmim klancu pod obokom na Čankarjev trg, kjer stoji gotska cerkev iz 14. stoletja. V njej so v freisčnih časih vodili mestne sodnike. Na hiši št. 10 nad obokom je vzidana plošča z grbom, ki pove, da je bila tod že od 1. 1527 dalje mestna šola. Čez Mestni trg se povzpemo skozi ozek prehod, kjer je nad obokom zveza dvor hiš, in ob grajskem zidu na grad.

Grajsko poslopje ima tri trakte, na eni strani se dvorišče podaja v obokani vrt. Na dvorišču je stal mogočen štiričlani stolp z jedrni. Z gradom je povezan dober del 10. stoletja zgodovine. V njem je bilvaj glavni, ki je upravljal gospodarstvo za freisrške šole, pa tudi škof, kadar je prišel pregledat gospodarstvo. Škofa Konrada V. je tod doletela smrt. Ponoči ga je zabodel strežal, da bi se polastil njegovih zlatnikov. Pošči na zunanji strani gradu pripovedujeta o obnovi stavbe po potresu. Po podjaritvi škofovega posestva 1. 1803 sta bila v gradu sodišče in dvor. Potem šola, vojaška bolnišnica in kazensko poboljševalni zavod. Sedaj je v njem nameščen krajevni muzej. Odprt je vsak dan razen ponedeljka.

Muzejske zbirke so razvrščene v časovnega vidika. Zavzemajo 14 sob, 1 dvorano in 2 hodnika. V prvi sobi je predstavljen loško ozemlje z reliefom, njegova kameninska zgradba in loško gospodarstvo z gradom in zgornjim stolpom. Ziva narava je zastopana z nekaterimi zanimivimi živalmi. Arheološka soba dokazuje izkopaninami, da je bilo ozemlje naseljeno že v predzgodovinskih časih. Tudi sledijo soba gradov, soba meča Loke in celovska soba. Na spodnjem hodniku so manjše zbirke o šolstvu, družbenem življenju v mestu in nekaj orožja. V prvem na-

Šolska ekskurzija v Škofjo Loko

Za šole na Gorenjskem, v Ljubljani in v ljubljanski okoličini je enodnevna ekskurzija v Škofjo Loko gotovo zelo prikladna in obenem vsebinsko zelo bogata. Od jutranjega do popoldanskega ali večernega vlaka se lahko čas dobro izkoristi za ogled in razlago geografskih, prirodopisnih, kulturno zgodovinskih in socialno ekonomskih pojavov. Ob posebnem primeru Loke spoznamo splošne zakonitosti v razvoju naših mest in je marsikaj drugega. Mislim, da bom marsikateremu tovarišu ustreget, če ga s tem člankom opozorim, kaj more učenec v Škofji Loki pokazati in razložiti. Ekskurzija je primerna za višje razrede osemletke in za vse razrede gimnazij in strokovnih šol.

Ko se nam na poti s postaje med gostilno v Plevni in mestom odpre pogled na celotno Škofjo Loko, naj se ekskurzionisti ustavijo ob kraju ceste in razmotrijo položaj mesta in pogoje za njegov nastanek. Naša mesta so se razvila v srednjem veku na takšnih krajih, ki so bili pripravi za promet in trgovino ter za obrambo. Loka stoji ob robu Ljubljanske kotline, kjer sta vzhoda z ravnine v dve dolini med hribovjem – v Poljansko in Seško dolino, ki ju vidimo z leve in z desne strani mesta. Po Poljanski dolini je šla tovarna pot v Posočje in Furlanijo. Tod se stikata ravnin-

ski in hribovski svet. V ravnini so pridelki drugačni kakor v hribovih in je bilo mesto najprikladnejše tržišče za izmenjavo pridelkov. V Sovodnju pod mestom se stekata Poljanska in Sešica in varujeta mesto s treh strani. Mesto je zavzelo dve terasi nad sotočjem, kar se lepo vidi v razvrtitvi hiš: na spodnji terasi je doljnji trg, imenovan Lontrg, na zgornji je Mestni trg. Ozadje mesta tvorijo vzhodni obronki Loškega pogorja – Krancelj in za njim Lubnik. To stran sta varovali utrdbi Zgornji stolp na Krancelju in Stari grad pod Lubnikom, tik nad mestom pa loški grad, od katerega je segalo mestno obzidje do reke. Grad je bil sedež fevdalne gosposke, ki je obvladovala obe dolini, hribovje ob njih in Sorško polje tik do Kranja. Dve reki sta z vodno močjo omogočali razne obrti – mlin, žago in kovačijo.

Mesto raste v ravnino proti železniški postaji. Se za časa prve svetovne vojne je bila Škofja Loka omejena na tesni prostor znotraj nekdanjega obzidja in imela le dve predmestji s pristavami – prvo na poljansko stran, imenovano Karlovec, drugo na seško stran proti Stari Loki. Vse drugo je bilo polje. Novi čas, posebno po osvoboditvi, zahteva rast mesta. Mesto se širi proti postaji. Na severni strani ceste proti železniški postaji je med

Plevno, Kamnitnikom in Staro Loko novi mestni del s stanovanjskimi hišami in bloki, Domom Zveze borcev, s Petrolovo črpalno postajo, Dijalskim domom, vojašnico, osnovno šolo in gimnazijo in tik pred vhomom v staro mesto z avtobusno postajo in pošto. Južna stran od ceste mora ostati nezazidana, da se ne zapre lep pogled na staro mesto. Loka je primer pravilnega varstva kulturno zgodovinskih spomenikov.

Loka je najbolje od slovenskih mest ohranila srednjeveški značaj. Nekaj korakov dalje od avtobusne postaje dospemo do starinskega mestnega jedra. Na desno se odcepi Cesta talcev proti Stari Loki, kjer je bilo prvo naselje, in dalje v Seško dolino. Na levo se obrnemo na Kamnitnik, od obokovine roga biva včasih Seška vrata. V starih časih mestni bil ograjen in ni imel hodnikov. 1. 1381 je padel z njega gospodar loškega gospodarstva škof Leopold s konjem vred in utonil. Na podstavku kipa sredi mesta je upodobljen loški grb – mestna vrata z glavno zavorca, ki je vzeta iz grba fevdalnih gospodov, freisrških škofov. Zgodovina Loke se zabena 1973, ko je cesar podaril loško ozemlje škofu iz bavarskega Freisinga kot fevd. Njegov gospodarstvo je trajalo 830 let, dokler ni bila posest 1. 1803 podržavljena. Ob Sešici stoji pod mestom mlín, ki je izprazen čez 14. stoletje. Opuščen je bil pred nekaj leti, sedaj je v njem nastanjen elektrotehnični podjetje ELRA. Onstran mostu se dviga strnjena gnota zidovja, opek v tem, da obokovine roga biva v mestu. Tesne, vijugaste ulice pod samostanom priča o starinskosti kraja in ustvarjajo razpoloženje za razgovor o zgodovinskih preteklostih. Se pred kratkim je šel ves promet, tudi av-

tobusni, skozi te ožine. Ulica ima ime po Blažu Ostrovrharju, komandantu škofješkega partizanskega oddela. Ob drugem zavoju je urejen sedanji žvižki trg na kraju, kjer so nemški okupatorji porušili dve hiši.

Na desni je vhod na Mestni trg, ki mu domačini pravijo Črta, Poteka od severa proti jugu. Črta hišnih pročelij je ukrivljena, na vzhodni strani tudi zlomljena, hiše so dvonadstropne in imajo visoke strehe nekdanjih višav. V vodu na trg je močna Romanova hiša. Kakor kaže letnica 1529 na njenem gornjem, baročnem portalu, izvirja iz let po hudem potresu 1511, ki je razjedal Loko. Starinska zunanost, je poudarjena s pomoli in balkoni, v notranjosti je več gotskih vrat in skatur na obokanih stropih. Tudi nekatere druge hiše imajo nadstropne pomoče in balkon. Baročne (št. 36, 38) ali preproste-poznogotske portale (št. 14, 16, 17), obokane veže, starinske dvorišča s arkadnimi hodniki. Ogleda vredne so hiše: Stari rotoč št. 35 z grbom na pročelju, Kajbetova hiša (št. 5) in Martinova hiša (št. 28), najbolj pristna starinska hiša, naslonjena na mestno obzidje ob nekdanjih Podjanskih vratih. Širši del trga je bil včasih tržišče, kjer so kmetje ob sejmih prodajali svoje pridelke, obrtniki pa izdelke. Oj je bil izhod na poljansko stran. Ob njem stoji Dom Partizana s kinom Sora, ki je znotraj najdobrobnje urejen, pročelje je pa ohranjen v starinski obliki.

Mestni trg se končuje ob Grabnu. Tu je še dobro ohranjen dolg kos mestnega obzidja s strešnimi ličnami pod vrhom. Sezidalo so ga v začetku 14. stoletja, sedaj ga odkrivajo s tem, da odstranjujejo nanj naslonjene prizidke iz poznejših časov. Kjer gre danes cesta na Posočje, je bil nekdo obrambni jarek, ki se je pričel gori pri gradu. Jarek so zneje zasuli in po njem speljali cesto. Vrh Grabna je stavba OBLO,

Glasbena vzgoja v osnovni šoli

Bile smo na praksi

Slovenska Primorska je imela v polpretekli dobi v primeri z ostalimi predeli Slovenije izjemno težke pogoje za lastno kulturno izgradnjo, kar se močno občuti tudi še danes v glasbi. Navzlic temu, da je dala Primorska mnogo odličnih in zaslužnih slovenskih glasbenikov, da je bilo svoj čas glasbeno življenje tu dokaj razgibano in da so tudi prvi poborniki mladinske zborovske glasbe začeli s svojim delom na Primorskem (Suljop, Ukmar in drugi), žal še danes nimamo na Primorskem niti močnejše glasbene tradicije niti zadostnih osnovnih pogojev za široko, ljudsko glasbeno vzgojo in izobrazbo. Zato so na Primorskem redki kvalitetni pevski zbori, še redkejša pa so godbe, ki bi redno delale in s svojimi nastopi prisperele k živahnemu kulturnemu življenju.

Ker osnovna šola nudi splošno, osnovno izobrazbo in v družbenem smislu prva vzgoja gradi temelje naše družbe, opravila ona danes eno najodgovornejših družbenih nalog. Skušal bom v kratkem analizirati le naloge in pogoje glasbene vzgoje na osnovni šoli in nakazati težje probleme, katere rešujemo in katere bomo nujno in brezpogojno morali rešiti.

Na glasbeno vzgojo in izobrazbo na osnovni šoli ne smemo gledati kot na ločen, samostojen učno vzgojni šolski predmet, ampak kot na del celotnega vzgojnega izobraževalnega procesa. Zato moramo pri izvajanju učnega načrta za glasbeni pouk nenehno in dosledno vsklajevati in uresničevati kompleksni vzgojni smoter.

Pri glasbeni vzgoji na osnovni šoli moramo izkoristiti vsa sredstva in prilike, da usposobimo mladega človeka, da bo, ko bo dovršil višje organizirano osnovno šolo, že obogaten s čimvečjim zakladom duhovnih dobrin iz glasbene zakladnice. Naša prva dolžnost je, da stalno in dosledno izoblikujemo v mladem človeku pravičen odnos do glasbene umetnosti z resničnim doživetim vrednotenjem. Tudi moramo že od vsega začetka v kalitvati vsa ko obliko snobizma, ki ga ugotavljamo posebno pri določenem delu naše visokošolske mladine ki iz snobizma prisega ali na komercialno glasbo, češ da jo mnogi smatrajo za moderno, ali pa iz snobizma noče priznati, da ji je poleg izbrane klasične glasbe vse še kak drug slog glasbene umetnosti. Predvsem smo odgovorni da bomo iz mladih ljudi vzgojili visoko kvalitetno glasbeno publiko, ki bo najuspešnejši borec proti razbohotenju skrajno dekadentnih struj komercialne glasbe — npr. po vzgledu San Rema. Čeprav naša komercialna lahka glasba (tudi ona iz Opatije) še daleč ne dosega san-remskih absurdnih banalnosti, pa se le mora zrcaliti rezultat naše glasbene vzgoje tudi v tem, da naša mladina ne bo obojevala kot jugoslovansko glasbeno umetnost popevke, kot je npr. primer Tata kupi mi auto, ki ni ti ni najslabša. Človek brez glasbene vzgoje in osnovne glasbene izobrazbe ni izobražen, še manj pa kulture, čeprav je sicer lahko dober delavec, uradnik, gospodarstvenik itd.

Glasbene vzgoje si ne moremo predstavljati brez glasbene izobrazbe, to je, brez vsaj tistega osnovnega znanja, ki nam omogoča dojemanje in vsaj pasivno privajanje višjih glasbeno umetniških dobrin. V učnem načrtu, ki je predpisan za višje organizirano osnovno šolo, se postavlja kot smoter glasbene vzgoje dati sle-

skih absurdov, ki praktično skoro ne pridejo v poštev. Na tej stopnji uporabljamo še samo violinski ključ, note pa pišemo analogno celotnemu obsegu učnega gradiva samo tiste, s katerimi zapisane tone praktično tudi pojemo. Do vključno VI. razreda v razredu z vsemi učenci vsako uro čimveč pojemo — tako pesmi kot tudi solfeggio, kjer med drugim tudi izostrujemo občutek tonalnosti.

Tretja stopnja zahtevnosti učnega načrta je program za VII. in VIII. razred. Ker na tej stopnji deklet prehajajo v mutacijo, v razredu pojemo čimmanj, kakor tudi učni načrt predvideva, zato pa iz teh dveh razredov vse, kar je uporabno, vključimo v šolski mladinski pevski zbor, ki je po učnem načrtu predpisan obvezno za vsakega učenca, katerega določijo predmetni učitelji glasbe. V VII. razredu seznanimo učence z osnovami fonetike, z glasbenimi elementi (ritem, melodija, harmonija, dinamika, agogika), z naukom o instrumentih in z osnovnimi glasbenimi formami, medtem ko je za VIII. razred predpisana glasbena zgodovina. Žal, da odmerja učni načrt za to precej obsežno in razmeroma težko gradivo samo eno uro tedensko.

Če že šola nima svoje posebne glasbene sobe, mora nujno imeti primeren instrument — najbolje klavir ali dober harmonij, čeprav bi glede tona bila violina zelo zaželena, a glasbenega pedagoga ovira, da ne more tudi sam peti z učenci. Znano mi je, da si mar-

Tudi si želimo izbora mladinskih zborov s partizanskim in borbennim besedilom, ker partizanske in borbene pesmi, ki jih pojo po šolah, mladini niso primerne (deloma tehnično, deloma tudi po besedilu), ker tudi niso bile komponirane za mladino, ampak za odrasle!

Ko ga analiziramo, moramo ugotoviti, da je učni načrt za glasbeni pouk dober, sodoben, v skladu s šolsko reformo in je očitno, da je delo glasbenih pedagogov. Žal, da je druga komisija za zeleno mizo smatrala, da je v III. razredu dovolj ena učna ura tedensko, čeprav se zahteve stopnjujejo, in da je pokazala za VII. in VIII. razred popolno nerazumevanje, ker se sodobnemu predpisanemu programu res ne da kvalitetno zadostiti tudi z eno samo tedensko učno uro. Tudi smatramo, da bi bilo potrebno naglasiti, da naj se ena tedenska učna ura za I. in II. razred razume kot dvakrat tedensko po pol učne ure.

Največje težave pri izvajanju nalog glasbene vzgoje in glasbene izobrazbe na osnovni šoli je pomanjkanje kvalificiranega kadra, ki ga na Primorskem praktično ni. Glasbena akademija in glasbeni oddelek na VPS še desetletja ne bosta mogla kriti niti potreb na višje organiziranih osnovnih šolah. Večina tovarišic in tovarišev, ki iz idealizma in navdušenja za glasbo predano delajo, kakor vedo in znajo, se še sami bore z usvajanjem glasbenega znanja, ki je predpisano za učence do VIII.

Nestrpno smo čakale, kdaj bomo kaj več izvedele o svoji praksi. Naposled je le napočil dan, ko smo izvedele, kam bomo šle. Prvič so se nam odprla vrata v življenje. Praks! Kako smo jo pričakovali! Naši pogovori so se sukali samo okoli nje. Kresale so se nam najrazličnejše misli o delu, o učiteljevanju. Bile so samo lepe in prešerne misli, polne optimizma. Vedele smo, da bomo na praksi prvič preizkusile svoje znanje, svoje moči in voljo do dela. Vse smo že večkrat nastopile na vadnici, toda misel, da bomo tri tedne samostojno poučevale, nam je razgibala domišljijo in nas popeljala v svet našega otroštva, ko smo tudi me sedele v majhnih šolskih klopih in z radovednostjo in željo, da bi čimveč znale, poslušale učitelja. In sedaj je prišla vrsta na nas, da bi poučevale, da bi posredovale majhnim otroškim glavicam znanje. Ta misel nam je ugajala in nas osrečevala.

Nekega dne smo se v razredu poslavljale. Če bi kdo poslušal pred vrati, bi slišal, kako je iz 16 grl mladih deklet prekipevalo veselje, kako so se glasne želje srečevale s tiho bojaznijo, da bo praksa prinesla tudi nekaj grenkega. Kako smo z navdušenjem voščile druga drugi mnogo uspehov, vemo le mi!

V svojih glavah smo zbrale vse znanje, ki smo si ga pridobile v petih letih šolanja. Združile smo ves naš življenjski optimizem, in tega ni bilo malo, da se odpravimo na pot življenja in dela.

Naše slovo je bilo toplo in iskreno. Še nikoli nismo čutile take povezanosti in enotnosti kot ta dan, ko nam je v srcu prekipevalo največje čustvo veselja. Odhajale smo! Skoraj vse smo šle na vas, le nekatere so ostale v bližnjih mestih Izoli in Piranu.

Nekatere so šle v svojo domaćo vas. Kakšna čustva so bila v njihovih srcih ob misli, da bodo tam, kjer so prvič držale v svojih okornih prstih svinčnik in se učile pisanja, kjer so prvič listale po I. čitanki in črpale iz nje modrosti življenja, sedaj poučevale?

Povsod so nas mentorji lepo sprejeli, nam pomagali in nas spodbujali k delu. In otroci! Kmalu smo dobile stik z njimi in delale smo vse z vno, ki jo ima le mlad človek, ko brska in brska, da bi prišel nečemu do dna. Tudi me smo brskale. Iskale smo po svojih glavah to, kar smo se naučile, izbirale smo metode, kako bi učencem približale snov, ki je zanje težka. In vse to smo našle. Koliko prijetnih uric smo preživele z njimi. Vam bodo povedali doživljaji, ki smo jih tukaj nanizale v venček!

Prvi ali drugi dan je bilo nekoliko težko, toda kmalu smo začutile trdna tla in delo nam je hitro šlo od rok. V začetku so bili otroci boječi in tihi, tudi z nami je bilo tako. Toda kmalu smo se z učenci zblížile in iz njihovih ust so prihajale najrazličnejše želje.

Učenec: Tovarišica, ali nam boste danes povedali zgodbo o porednem Jakcu?

Učiteljica: Da, povedala vam jo bom po pouku, če boste danes prav prišli.

In tovarišica jim je po pouku povedala zgodbo. Tako je bilo vsak dan.

Učenec: Tovarišica, ali nam boste danes prečitali kakšno prav prijetno zgodbo? Najrajši bi slišali o junaških partizanih.

Učiteljica: Seveda, brali bomo tudi to, toda prej se moramo naučiti seštevaja!

In učenci so se pridno učili, kajti na koncu so pričakovali nagrado.

Učenec: Tovarišica, ali lahko jaz preberem domačo nalogo?

Učiteljica: No, Tonček, kar preberi jo!

Kaj vse se je izcimilo iz naloge? Pisali smo o Prešernu. In Tonček je napisal:

«Ko je bil France še majhen in je še pasel krave, je jemal s seboj na pašo vedno tudi knjigo. In tudi njegovi žepi so bili vedno polni suhih fig. Nikoli ni bil sam. Vedno so se okrog njega zbirali otroci. Bral jim je zgodbe, otroci so mu pa obračali krave, ki so silile v deteljo. Dajal jim je tudi suhih fig. Zato mu pravijo tudi doktor fig.»

Učenec: Tovarišica, danes smo na poti v šolo nabrali zvončkov za vas.

Učiteljica: Hvala, učenci, toda najbolj me boste razveselili, če se boste pridno učili.

Učenec: O, saj smo pridni! Učimo se posebno radi, ker vemo, da nam boste po pouku kaj lepega povedali.

Učenec: Tovarišica, ali nam boste danes razdelili knjige?

Učiteljica: Da, samo trenutek počakajte!

Učenec: Tovarišica, jaz bi rad bral pravljice!

Učiteljica: Milan, ali se ti ne zdi, da si že precej velik in da bi ti bolj koristila knjiga, iz katere se boš kaj naučil za šolo?

Učenec: Da, tovarišica učiteljica, toda rajši bi bral pravljice. V pravljicah je vse tako lepo, a jaz imam rad velikane, zmaje, Sneguljčico, Janka in Metko.

Učiteljica: No prav, Milan, da la ti bom pravljice in še zgodbe o tovarišu Titu.

In kaj vse se je dogajalo pri telovadbi:

Učenec: Tovarišica, ali bomo na koncu plesali kolo?

Učiteljica: Da, toda prej se bomo razgibali, ker nas zebe.

In na koncu smo plesali kolo. Učenci so se prej zmenili in seveda so volili vedno tovarišico. Kako so bili srečni, ko so lahko prijeli novo tovarišico za roke in z njo plesali. Tovarišica je bila navadno po končani uri bolj utrujena od njih.

Sto in sto je bilo takih doživljanj. Preveč bi jih bilo, če bi vse naštele. Bili so drobni dogodki, ki jih je vsaka od nas shranila v srcu in od tam bodo vedno žareli, kot spomini na nekaj lepega in prijetnega.

Solze v bistrih otroških očeh so nam dokazale, da so nas imeli radi in njihove tople besede ob slovesu smo odnesle s seboj kot najdragocenejše darilo.

Vrnile smo se! Koliko je bilo pripovedovanja, koliko smeha in obenem resnosti, ko smo si pripovedovale o težavah, na katere smo naleteli pri učiteljevanju! Vse smo prišle nazaj s pogumom in veseljem do dela. Prve dni smo se težko prilagajale misli, da smo spet učence, kajti ni bilo dolgo od tega, ko smo stale med razredom — kot učiteljice.

Nikakor pa ne smemo zatajiti, kolikšne napore smo srečevale pri delu. Na vasi smo prišle v stik s starši, lahko smo se več posvečale samim otrokom. Tiste, ki so bile v mestu, se česa takega niso mogle lotiti, ker je življenje v mestu v mnogočem drugačno kot na vasi in zaradi tega je bilo take pomenke s starši nemogoče izvesti.

Na tej tritedenski praksi smo prišle do velikega spoznanja; namreč, da je poklic učitelja silno lep le za tistega, ki se ga s trudom in zanimanjem oprime.

Alida Bressan

Prosvetni delavci v Gornji Radgoni so razpravljali o mladinskem kriminalu

Prosvetni delavci radgonske občine so imeli pred kratkim na gradu v Gornji Radgoni svoje redno zborovanje. Osrednja točka dnevnega reda je bilo predavanje o mladinskem kriminalu. Predaval je sodnik tov. Siftar Vanek iz Murske Sobotice. Svoje predavanje, podprto s praktičnimi primeri, je razdelil v tri zanimiva poglavja, in to: kriminaliteta v svetu in Jugoslaviji, kriminaliteta mladoletnikov v Jugoslaviji, v Sloveniji, okraju in občini, ter postopek pred sodišči in vzgojni ukrepi mladoletnikov. Zanimiva je ugotovitev, da so kaznivá dejanja v Jugoslaviji v letu 1959 v primeru z letom 1958 padla za 2,5%, medtem ko so v sami Sloveniji porasla za 4 odstotke.

Prosvetni delavci radgonske občine so po razpravi o mladinskem kriminalu obravnavali še razna organizacijska vprašanja. Razpravljali so o novem zaračunavanju honorarnih ur, o tekmovanju pionirjev za občinsko in okrajno šahovsko prvenstvo, o tekmovanju pionirjev za družnikov, o udeležbi na prosvetnem dnevu, ki bo 7. maja v Murki Soboti, o pripravah na ekscurzijo ob zaključku šolskega leta, o programu zadnjega sindikalnega zborovanja v tem šolskem letu, in še to in ono.

Ika

Osnovna šola Stari trg pri Ložu: pevka vaja šolskega zbora

sistematična glasbena vzgoja in glasbena izobrazba, je pravilno in nujno, da na osnovnih šolah že od vključno tega razreda dalje poučuje glasbo kvalificiran glasbeni pedagog, ker le s tem bomo lahko dosegli, da bo glasbena vzgoja in glasbena izobrazba enotna in na višji ravni. Posebno v IV. razredu škli glasbil, in sicer kompletnega Orffovega instrumentarija. Seveda je pri pouku elementarne glasbene teorije izogibamo zgolj teoret-

sikje učitelji tudi pomagajo s harmoniko, mandolino, kitaro ali tamburico in smatram, da je tudi to bolje kot nič, čeprav jaz osebno raje sam pojem z učenci in s svojim grlom nadomeščam instrument, ki mi leži ob uri glasbenega pouka neizkoriščen v šolski sobi, kjer se takrat poučuje vse, samo glasba ne. Marsikje se da za likovni pouk ali za tako imenovani tehnični pouk organizirati s seljenjem razredov strokovna učilnica, za glasbeni pouk se pa najde razumevanje le za vaje pevskega zbora.

Če hočemo kvalitetno podajati učno snov, ki je predpisana za VII. in VIII. razred, kot učilo moramo potrebovati električni gramofon in učni snovi odgovarjajoč izbor gramofonskih plošč, ki so na trgu skoro vse dosegljive — deloma v Ljubljani — deloma v Zagrebu. Više organizirane osnovne šole danes ne bi smele biti brez magnetofona in izbora magnetofonskih posnetkov najvažnejših del najpomembnejših skladateljev. To ni preveč zahtevano, saj si danes že vsaka pisarna (in seveda tudi mnoge šolske) brez javne graje lahko kupi boljše pisalni stroj, ki stane vsaj toliko ali pa tudi do trikrat toliko kot že dober magnetofon.

Že v učnem načrtu so predpisani za vsako osnovno šolo trije pevski zbori, za katere učni načrt izjemoma dopušča skrčenje na dva ali celo enega, a to le, če je na šoli za tri pevke zbere premalo učencev. Petje v pevskem zboru je po učnem načrtu obvezno za vsakega učenca, ki ga določijo predmetni učitelji. V pevskih zborih naj bodo po možnosti vsi učenci. To predpisuje učni načrt in je vsako drugo tolmačenje samo nerazumevanje ali celo omalovaževanje glasbene vzgoje. Na Primorskem je nujno organizirati na vsaki šoli vsaj osnoven arhiv zborovske literature za mladinske zборе, ker so tu tudi višje organizirane osnovne šole brez njega. Tudi bo treba misliti na ponatis skladb in priredb za mladinske zборе starejših skladateljev, ker mnogo teh biserov zborovske literature že ni več na knjižnem trgu.

Slušateljice V. letnika učiteljice v Kopru

stopnja se vstopno zbirke obrti, kmetijske kulture, visokoča soba, zbirka o kulturnih delavcih z loškega ozemlja in zbirka ljudske umetnosti. Na hodniku so nekatera dela rojakov slikarjev. Posebno dvoyano zavzema zbirka NOVA. Vse zbirke so opremljene s popisanimi, ki pomagajo k razumevanju razvoja pokrajine same, kakor tudi kulture, gospodarstva in družbenih odnosov na loškem ozemlju. Zbirke opremljene so da ekskurzijo. Vnaprej javimo upravi muzeja, ki vnaprej za vodstvo. Marsikaj lahko vodoj sam razloži v zvezi s loško učno snovjo, prirodoopise n. pr. značilnosti senožeti, pčev, brošev, metuljev, geološke značilnosti Ljubljanske kotline in alpeške predgorja, zemljepisne oblike zemeljske površja, terase in sčevenskih močvirij, razredov razredov, pomen in razvoj obrti, gospodarstva, narodno osvobodilno gibanje. Slovstveni zgodovinar najdo dosti gradiva od rokopaškega škofješkega pastora, ki so ga uprijaznjal v 18. stoletju na obhodu po mestu, do mnogoterih delavcev z loškega ozemlja, med katerimi sta predvsem pisatelj Tavcar in dramski Leskovec pomembna za zgodovinsko kulturo. Umetnostni zgodovinar opozori ob graditvi na Subico, Orobardja, Franketa, Azbeta in mnoge druge umetnike ter na gotosko in baročno umetnost. Strokovne šole najdejo v loškem muzeju vpogled v razvoj raznih obrti. Zejo poučne so zbirke narodopisnih predmetov od stavb, opreme, noše do raznega orodja in izdelkov ljudske umetnosti. Kdor si prej te zbirke sam ogleda, lahko potem učenec na to in ono, mnogo zanimiveje kakor v šoli. Ves muzej priča, kako je slovenski človek pod tujimi oblastniki vztrajno delal za svoj gospodarski in kulturni napredek.

Iz gradu naj se ekscurzionisti potrudijo v dobrih petih minutah na Kranjcel, kjer so obnovljeni temelji Zgodnjega stolpa, prve utrjene postojanke na loškem ozemlju, ki je stala od 12. stoletja do potresa 1811. Predmeti, ki so bili pri njeni obnovi izkopani, so razstavljeni v muzeju. S Kranjcelja je izreden razgled na mesto in daljino okolično. Tu je pravo mesto za geografa, da učenec nazorno prikaže Ljubljansko kotlino, Sorško

polje z razdelitvijo zemljišč na proge in z vsami srednjeveške koonzacije, Loško pogorje, je ovico z Ratitovcem, Polhograjsko hribovje s Hrastniško grapo, vhoda v Sorško in Poljansko dolino, Karavanke in Kamniške Alpe. Ob Sori lepo vidimo rečne terase. Ozemlje za gradom in Kranjem je kraško, v oligocenem konglomeratu so razve izrazite vrtnice in podzemeljske jame. Prav v teh jamah (Gipsova, Migutovo brezno, Marijino brezno) so naš naravoslovci odkrivali nove oblike jameških živali. Na vrhu nad Kranjem je na jasi med drevjem prostor za odpočitek in igro. Na poljanski strani je pod tem hribom, ki mu domačini pravijo Stangrut, kamolom počitek apnenca; njegove plasti so naložene kakor listi v knjigi.

Z vrha Grabna je priporočljiva pot skozi predmestje Karlovec k Pušalski brvi, kjer je ob Poljanski Sori novo kopališče. Nekdaj vas Puštal je sedaj že del mesta. V pušalskem gradu je znamenita Quaglieva freska. S Hribca nad Puštalom imas vse mesto pred seboj.

Za obravnavanje industrije ima ekscurzija možnost pri gledu tovarne klobukov Sešir, tovarne Motor, ki proizvaja elektromotorje, črpačke in hladilnike, ali tovarne Odeje. Seveda je za takšen obisk treba preskrbeti dovoljenje vnaprej.

Kdor želi temeljito izkoristiti ves dan, lahko napravi z učenci turo na Lubnik (1023 m), kjer je na zelo razglednem vrhu lep paninski dom. Od gradu je hode do vrha dve uri. Do Lubnika je sedaj že del mesta. V pušalskem gradu je znamenita Quaglieva freska. S Hribca nad Puštalom imas vse mesto pred seboj.

Vodja ekscurzije se lahko podrobneje seznani z vsem omenjenim iz ilustriranega prospekta, ki ga za 50 din naroči pri upravi loškega muzeja. Geološki izlet na Lubnik je opisal Anton Ramovš v knjižici Mladici geolog II.

Fr. Planina

ŠOLSKI IZLETI

Maj je tu in, upamo, z njim tudi leto vreme za šolske izlete. Lepo je in pedagoško pravilo, da šole pripravljajo poučne in tudi zabavne, tak imenovane turistične izlete. Natančne meje ne moremo postaviti med prve in druge, ker naj bi bil za mladino vsak izlet poučen ali obenem tudi zabaven, vesel, prigraden, sproščen, da bi ostal učencem v lepem spominu. Za učitelja, ki vzame izlet kot važen del praktične vzgoje, je priprava na izlet in sama izvedba zelo naporna naloga, ki zahteva od njega veliko truda in še več odgovornosti.

Koliko truda in žrtev je imel učitelj in učenci prvih razredov, pa tudi drugih in morebiti tretjih razredov, ko so prišli iz najbolj oddaljenih krajev Slovenije in Ljubljane, na Bled ali v Opatijo. Vstati so morali že ob dveh ali treh zjutraj, se vozili štiri, pet ali še več ur v vlakom, da so prišli do cilja, pozno ponoči so se vrnili do domače železniške postaje, od katere so nekateri hodili še dve, tri ure do doma. V Ljubljani vidimo včasih take izlete, otroci utrjeni posedajo v parku po klopih in celo po stopniščih v hišah in dremljejo. Kaj imajo otroci od takega izleta? V začetku jim je vožnja z vlakom ali avtobusom v zabavo, posebno dokler je dovolj zalogo v potni torbici, vse je novo, razgibano, čisto nič po šolsko, pa mimo vlaka brzijo hribi in doline, gozdovi in polja, hiše in vasi ter tovarne. Vse jih zanima. Samo glavica je majhna in zmogljivost sprejemanja vtisov je hitro izčrpana, zasičena, šibkeje že prijema utrjenost in zaspanost. Ko pridejo v zaželen kraj, komaj stoje na nogah. Prvi vtisi jih sicer za kratek čas zopet poživijo, toda narava zahteva pri otroku počitek, zato komaj čaka, da pride do kake klopi ali stopnice, da sede in se odpočije ali celo zaspi. Morebiten obisk izvalskega vrta v Ljubljani ali v Zagrebu jih za nekaj časa dvigne iz mrtvila, toda le za kratko dobo. Vse zemljepisne, zgodovinske, kulturne, umetniške, prirodne in gospodarske ter politične znamenitosti se samo mimogrede dotaknejo njihove duševnosti, ki še ni dozorela za sprejemanje takih vrednot, ker jih umsko še ne dojamajo, še manj pa vrednosti. Edino, kar je zanj bilo zanimivo in mu je ostalo živo v spominu, je to, da ga je opica včepila v prst. Za kaj takega se pa ne izplača toliko truda in odgovornosti. Nekateri učitelji se izgovarjajo, da pač učenci žele take izlete.

Preden se odpravimo na daljši izlet z učenci nižjih razredov, je potrebno, da jih seznanimo z vsemi zemljepisnimi, zgodovinskimi, prirodinimi, gospodarskimi in kulturnimi značilnostmi domačega kraja v obsegu učnega načrta in kolikor je v skladu z zmogljivostjo učencev na nižji stopnji. Naj bodo to učni ali zabavni izleti moramo se držati načela, da jih smemo prirediti samo v dnevnem času tako približno med sončnim vzhodom in zahodom. Za to stopnjo je to dovolj in ni iz zdravstvenih vidikov pa tudi iz psiholoških in pedagoških prav nič primerno, da prežodajo vstajajo ali pa prepozno prihajajo domov. Izgovor, da tudi nekateri starši jemljejo otroke na daljše izlete, ne drži, ker to je skrb staršev, šola pa ne more prevzemati take odgovornosti. Na šolske poučne in zabavne izlete smemo iti le takrat, če smo vsem učencem omogočili udeležbo, ker za izlete samo za privilegirance ni mesta v socialistični šoli.

Ali ste obiskali v okolici šole vse hribočke, izvirne potokove, vse skrite dolinice in vsa gospodarska podjet-

ja, vse važnejše kraje, ki so po membru iz NOB, domačije borcev in vse predmete in kraje, ki jih je ljudska fantazija v preteklosti v dolgih stoletjih vtakla v svoje pripovedke.

Najprej naj se mladina dobro seznani s tem, kar jo obkroža, in ko bo dovolj zrela in sposobna, da dojamajo posebnosti širše okolice, tedaj je čas, da gremo tudi tja. Nižji razredi naj bi ne hodili preko meje svoje občine, če je velika, ali močnejšega okraja. Zakon o osnovni šoli izrecno poudarja psihološko zmogljivost otrok, kot merilo za obseg in globino učnega in vzgojnega dela. Kakor se v učnem načrtu širi obseg spoznavanja prirode in družbe, tako se v vsakem razredu širi ozemlje ožje domačije, ki ga učenci polagoma spoznavajo.

Tudi z učenci višjih razredov osnovne šole ne smemo prirediti izletov, ki bi bili prenaporni glede poti in prezahtevni po učni snovi, ki naj jo nudijo. Ako pridejo učenci v Ljubljano že utrjeni od dolge vožnje, jim ogledovanje zgodovinskih znamenitosti, muzejev in galerij ne more vzbuditi zanimanja za zgodovinske in kulturne ter umetniške vrednote, ker je vsega preveč naenkrat. Zaradi utrjenosti se umsko dojeti vtisi vežejo z neugodnimi čustvi in učitelj, ki sestavlja tak načrt za izlet, zagreši psihološko napako, da ostanejo učencem v neprijetnem spominu važne kulturne ustanove in se jih zato pozneje izogibajo. Pri pripravi načrta za poučno ekskurzijo je treba dobro pretehtati, koliko zmoroje učenci telesno in kakšna je njih psihična zmogljivost, da bo uspeh maksimalen. Bolje nuditi učencem manj, ali tisto na tak način, da jim bo ostalo v trajnem in prijetnem spominu. Ne dirkati iz ustanove v ustanovo, ker od tega nimajo učenci nobene koristi; bolje je po vsakem ogledu ene ustanove vstaviti majhen odmor, da se živci nekoliko pomirijo in vtisi uležajo. Prav bi bilo, da bi Zveza prijateljev mladine v Ljub-

ljani kje v sredini mesta ali pri kolodvoru uredila prazno večjo sobo, kjer naj bi imeli zunanji izletniki prostor za odmor, spravljanje prtljage, da je ne bi vlačili s seboj po mestu, tam bi imeli mir za učenje s seboj prinešene hrane in za morebitno čakanje na vlak ali avtobus.

Izletov, za katere bi bilo treba v Ljubljani prenočevati, ne bi svetovali učencem osnovnih šol, ker so v mestu velike nepravilnosti s prenočitvijo. Ako pripravljamo poučno ekskurzijo, moramo vse podrobnosti glede vožnje, prehrane, odmorov in vsebine obiskov ustanov natančno premisliti in upoštevati, da ne bo na potovanju nepotrebnih težav, saj se ob najskebrnejši pripravi pride do neljubih zapletov. Kaj naj rečemo o tistih učnih osebah, ki pripeljejo dijake v Ljubljano, ne da bi si vnaprej zagotovili prenočišča in se potem ob prihodu obračajo na razne ustanove, da bi jim preskrbele prenočišča za dijake. To je skrajno neodgovorno ravnanje in bi zaslužilo vso grajo in tudi kazen.

Poučni izleti so važna oblika učnega in vzgojnega dela ter jih bo treba še bolj intenzivno pripravljati. Imenovali naj bi jih raje učna ura v prirodi, ali pouk v prirodi. Ker je nujno, da se pri učnem delu upošteva posebnost posameznih krajev in tudi prometne zveze, bi bilo primerno vnesti vprašanje poučnih izletov na občinske konference učnega osebja, da bi za vsak okoliš imeli neka splošna navodila. Tudi učiteljski zbor na šoli bi moral razpravljati o tem vprašanju in za vse razrede odobriti za šolo obsegu učnega dela v prirodi. Iz splošnega pedagoškega vidika spada to vprašanje tudi v okvir dela šolskega odbora, ki naj bi podpiral učiteljsko pri tako zahtevnih nalogah, kakor so izleti. Starši se zelo zanimajo za šolske izlete, ker so v velikih skrbah za svoje otroke in so tudi močno materialno prizadeti. Nekateri učitelji so s pomočjo staršev izvedli prav uspešne šolske ekskurzije.

V. C.

ŠE O POPRAVNIM IZPITIM

Naglo se bližamo koncu šolskega leta. Ker sem tudi sam razrednik v 8. razredu osn. šole, me je članek O popravni izpiti še vzpodbudil k pisanju.

Ze več let učim v tem razredu. Zdi pa se mi, da odlok, ki govori o popravni izpiti v zaključnem razredu, ni popolnoma pravilen. Z njim namreč dopuščamo slehernemu učencu, ki se je pretolkel do 8. razreda, da izpiti opravi. Vsakdo, ki ima dva popravna izpita, ju lahko opravi. Nikakor pa se ne morem strinjati s tem, da bi lahko tudi tisti, ki ima recimo štiri nezadostne ocene, opravi popravni izpit. Ze dosedanja merila, ki govorijo o dveh nezadostnih ocenah, kažejo, da pri takih dijakih težko govorimo o nadaljnjem uspešnem študiju. Tu je vse polno vzrokov: lenoba, premalo interesa za neki predmet, ker zanj ni nadarjen, itd. Pri učencu s 3,4 nezadostnimi ocenami smo navadno pomislili, nato pa dejali: je absolutno nesposoben (pomanjkanje inteligence), ali pa: popolnoma nezainteresiran (razmere doma). Zdi bomo tudi temu učencu omogočili izpiti. Tako bodo, vsaj bojim se, tudi v vseh osmih razredih izginile nezadostne ocene (za učitelja linija naj-

manjšega odpora). Izpiti pa so bili in bodo le loterija. Ali naj tudi zdaj igramo loterijo, pri izpitih pa zatisemo še drugo oko? Sploh pa pri taki loteriji, ki je kratkotrajna, štirinajstidnevna.

Menim, da je štirinajstidnevni rok več kot smešen. Prislusniti bi morali se mnenju staršev in dijakov samih.

Predlagam, da bi v zaključnem razredu ostala še nadalje v veljavi le dva popravna izpita, ki bi ju preložili na jesenski rok (avgust). Po pravici povedano, sam še nisem seznanil dijakov z odlokom o popravni izpiti. Vem, da bi ga navdušeno sprejeli, nekateri pa bi se tudi vdali in čakali na veliko loterijo. Prav je sicer, da smo demokratični. Toda take demokracije, ki bi škodovala prizadevanju in uspehom naših otrok, se ne veselimo.

Z odklonilnim stališčem do opravljanja več popravni izpitov želim le, da bi iz zaključnih razredov osnovne šole izšli res sposobni mladinci, taki, ki vedo, da je življenje delo, in da takih delavcev — želijo srednje šole, mojstri in proizvodnja.

Dodal bi le še, da se mi zdi, da je odlok preuranjen, kot je pre-

uranjen oni o dveh negativnih ocenah ob prehodu v višji razred. Kadar bodo tudi vsi starši zavestno tako usmerjeni, da bodo v vsakem pogledu podpirali delo šole in ne bodo ob oceni gledali le učiteljevo »kaprico« in mržnjo do otroka, takrat bo nemara tudi tak način ocenjevanja dober. Vse to navajam, ker mi je še nekaj materalno potožilo, da se otrok nekega predmeta ne uči s čisto preprosto pretvezo, češ, saj z eno ali dvema enkami lahko maršira v višji razred. Isto si bo mislil tudi osmošolec, ki bo še vedno lahko računal na dobitke v loteriji, tudi s srečko s 3 in več številkami v eni vrsti!

Vemo, da v nekaterih zahodnih državah uspešno delajo s takim načinom ocenjevanja. Kolikor mi je znano, le v srednjih šolah, kjer so učenci po IQ izbrani oziroma opredeljeni za določeno poklicno smer.

Pred piko bi rad rekel le še to, da v sedanjih razmerah moramo nujno izbirati med ocenjevanjem in upoštevanju tak, ki je bolj stimulativno. Želimo, da bi se naši učenci več naučili in postajali sposobnejši državljani naše skupnosti!

-O-

1. Glasovne funkcije

Glasovni organ je grlo, ki leži na sapniku in je zgoraj z opnatimi tkivom priprto na podježno kost. Ograjeno grlo je sestavljeno iz raznih hrustancev, od katerih je ležbarasti in ščitasti hrustanec — njegov spodnji rob ščiti posebno pri močnejšem nočnem navzven — varujejo notranji del grla, a kopistasta hrustanca uravnava glasilo. Vse te hrustance spajajo razne mišice v podolgovat organ ali grlo (larinx). To je zgoraj pokrito s podklopiem, ki ga varuje pred nepoklicanimi gosti.

Notranji rob ščitastega hrustanca in oba kopistasta hrustanca spajata dva para gub, od katerih sta spodnji par pravi glasili, s katerima proizvajamo glasove. Odprtino med obema glasilkama imenujemo razo ali razo-glasilo. Glas nastane, če spravi strunjeni glasili pritisk zraka na notranje. Zračni tok, ki prihaja iz pljuč, najprej odrine spodnji rob glasilk, nato pa še gornjega, ta čas se pa spodnja robova zopet zblizujeta in strneta, za njima se gornja robova, v vodoravnem smislu so glasili ne odprta, nenkrat po vsej svoji dolžini, ampak se najprej umaketa na prvi tretjini, nato po vsej dolžini, a se hitro zopet strneta na prvi tretjini glasilk, nato pa po vsej dolžini. Torej ni celotno nihanje glasilk tako preprosto, kakor je nihanje strune ali jezicov v orgelskih pištalih. Na mestu, kjer se glasili najprej razmakneta oziroma strneta, nastanejo pri nepravilni funkciji pevski vozički.

To nihanje glasilk se hitro ponavlja. Številoma nihanje je dolžina osnovna višina tona, ki se v nazvočnikih, to je v vodnih grah, zveča, ust in deino nosu skupno z drugimi gornjimi ali alikvotnimi toni izoblikuje v človeški glas. Če ne nastopijo gornji toni, kakor je to primer pri nosljanju, potem glas ne zveni in se izmenja njegova karakteristika. Glasilski spravimo v tresenje s trdo,

mehko in aspirirano ali pridihnjeno nastavo.

Trda nastava nastane, če se glasilki tesno strneta in ne propuščata zraku pot navzgor. Zrak se v tem primeru pod zaporom zgostuje in se končno s sunkom odpre. Zrak šine navzgor z veliko silo tako, da nastane pri tem nekaj pok. Ker porabi glasilski za zapor in njej sledečo eksplozijo nekaj časa, nastanejo v besedah samih in med besedami presledki, ki ovirajo medsebojno pravljanje in vezanje glasov ter tekočnost govora. Posledice trde nastave nastavljanja glasu se pokažejo po nekaj letih v hripavosti in precej hitri utrjenosti pri govorjenju.

Pri mehki nastavi se glasilski ne strneta povsem oziroma par rahlo in ju že z zelo majhnim pritiskom izdihnega zraka vzvalovimo. Nihanje glasilk poteka brez pokov in presledkov, kar omogoča gladko medsebojno vezanje in prelivanje glasov. S to nastavo ohranjujemo glasilski zdravi in sveži tudi pri večjih naporih.

Aspirirana ali pridihnjena nastava nastane tedaj, če uide del izdihnega zraka skozi razo med približevanjem glasilk iz dihalne v fonacijsko ali glasovno funkcijo. Pred vokalom silimo rahel sum ali bolje grinj glas h. To nastavo uporabljamo za pravno trde nastave.

Trdo nastavo uporabljajo dojenčke, kadar se dere. Uporabljajo jo tudi pri poveljevanju in pri jeznem kričanju, a pogosto jo silimo pri neizvežbanih pevcih. Kadar z vso silo urežajo kakšno pesem. Mehko nastavo uporabljajo izvežbani pevci in dojenček pri vokalizaciji in bebianju.

Koordinirano delovanje vseh mišic, ki vplivajo na gibanje glasilk, more izzvati razne napetosti, debeline, širine in dolžine glasilk, kar je bistvene važnosti za izvedbo raznih glasov in registrov. V zadnjem času so namreč ugotovili, da pravi regi-

ster, flazet in mešani register nastanejo v samih glasilkah, ki zavzemajo za vsakega izmed njih zanj značilno gibanje. Vse tresenje prsmega koša in kosti v glavi je le mehanična posledica tega gibanja.

Na kakovost glasu vpliva tudi lega grla pri govoru, ki je visoka pri vokalih i in e, srednja pri mirujočem grlu in pri samoglasniku a in niska pri vokalih o in u. Pri dobri govorni tehniki strnemo za tem, da se grlo čimmanj premika in da ostane čimbolj mirno v nizki legi, kakor je to primer pri zehanju.

Pri tvorbi glasov ne nihanje samo glasilk, ampak tudi zrak, ali bolje zračni stebler nad in pod njimi v istem ritmu. Če je ta ritem porušen, potem glasilski ne delujeta več brezhibno. Če to napačno delovanje traja dalj časa, se pojavijo razne glasovne napake.

Za pravilno nihanje zračnega stebra je potrebna predvsem dobra dihalna tehnika, katere se je treba naučiti. Ljudje dihamo v glavnem na tri načine: klavikularno ali ključnično, prsno in s prepono.

Ključnično ali plitvo dihanje je dihanje s končnimi pljuči, pri čemer se prvi koš širi le v svojem gornjem delu, kar najlaže opazimo iz dviganja ramen. Človeku, ki diha na ta način, zelo hitro primanjkuje zraka, zato pogosto vdihne in trga s tem neprekinjen in tekoč govor. Pri tem dihanju prihaja glavni tok zraka od leve in desne strani, a nekaj ga prihaja tudi od spodaj. Pod glasilkami nastane zaradi tega vrtilastost tok zraka, ki moti nihanje zračnega stebra. Posledice tega so motnje v pravilnem delovanju glasov, ki se zato počasi kvarijo. Vendar se rezultati takega dihanja pokažejo šele po nekaj letih, ko postaja glas vedno manj čist, hripav; v hitri utrjenosti, pa tudi v bolečinah v grlu pod jabolkom.

Pri prsnem dihanju, ki zajame večji volumen zraka, prihaja glavni

tok zraka od spodaj navzgor, s čimer dosežemo precej skladno nihanje zračnega stebra in glasik. Prmo dihanje navadno ženske, uporabljamo ga pa tudi pri večjih razburjenjih. Zelo dobro je prepoznati dihanje, ki ima vse dobre lastnosti prsmega, samo da je še bolj izdatno in bolj mirno. S prepono dihamo navadno moški.

Najbolješe dihanje je kombinirano dihanje, ki se ga moremo naučiti. Sestavljeno je v glavnem iz prepoznega in prsmega dihanja. Z njim najbolj napolnimo pljuča z zrakom, ki ga moremo izkoristiti za zelo dolga izdih, ki vpliva blagodejno na tekočost in pravilno izreko ter na pravilno nihanje glasik in zračnega stebra.

V splošnem razlikujemo navadno dihanje, ki je biološka potreba vsakega človeka, in govorno dihanje. Zadnje ima krajši in močnejši vdih in mnogo daljši izdih kakor navadno dihanje.

Velik vpliv na kakovost glasu ima tudi pravilna izreka. Če z govornimi organi, bodisi z zapor, pačoro ali raznimi drugimi glasili, preoblikujemo ustno vodino, in s tem odpremo posebno vodino, potem nastanejo iz nihanja zračnega ali zvenečega, toka ustrežajoči glasovi človeške govorice, ki dajejo združeno in razne emote občutne in jezikovne oblike človeške govorice.

Pri raznih katarjih in prehladih v ustni, žrelni in grlni vodini, ovirajo prenapolnjene krvne žilice glasovne in govorne mišice v njihovem delovanju, zato ostane glas v ozdgu ustne vodine. V tem primeru govorimo mnogo težje in z večjim trudom, obenem je še kakovost glasu slaba. Zato je glavni cilj vaj govorne in glasovne tehnike, da spravimo glas čimbolj v osredje ustne vodine, ker se takrat izrekovale mišice in mišice, ki služijo za tvorbo glasu, med seboj ne motijo ter zato pravilno delujejo.

(Nadaljevanje prihodnj)

Veselo je na šolskih izletih!

Zanimivosti iz šolstva doma in po svetu

UČBENIKI V FRANCJI

Nacionalni Pedagoški inštitut v Parizu ugotavlja v svoji Dokumentacijski prilogi, da so vsi učbeniki v Franciji postopoma razvijali skozi stoletja tako glede izdajanja, nadzora, opreme in pedagoške vrednosti; vendar vse kaže, da popolnoma ne zadovoljujejo in niso uspešni. Sedanja slabota izdajanja učbenikov je v glavnem v tem, da mnogi pedagoški preurjenosti zahtevajo odstranitev učbenikov iz šole (kot je to zahteval nekdo J. J. Rousseau), češ da so »instrumenti največje bede«. Na drugi strani pa je škodljivo, ker je dopuščena velika svoboda pri izdajanju učbenikov, kar vodi do zelo nenekne kvalitete in včasih dvomljive vrednosti. Zato predlagajo mnogi v Franciji, da je potrebno urediti skupno izdajanje učbenikov (nacionalizacija učbenikov), povečati naklado, urediti bolj načrtno izdajanje, znatni cene in dvigniti njihovo pedagoško vrednost.

KAJ JE PODROČJE EKSPERIMENTALNE PEDAGOGIKE?

Znani pedagog R. Dottrens pravilno pravi, da so vzgojni in izobraževalni smotri izven območja eksperimentalne pedagogike, ker le te do- loča vsakokratna družba. Po mnenju Dottrensa obsega eksperimentalna pedagogika tri področja, s katerimi se bavi: 1.) proučuje vprašanja racionalnega dela v šoli (zgradbe, opremo, pomožna učna sredstva, itd.), proučuje rezultate pouka oziroma učnega procesa, kar je najbolj pogosto torišče eksperimentalnih laboratorijev in 3.) organizira in proučuje v stvarni praksi pre teorietično postavljene eksperimente, kar je torišče dela eksperimentalnih šol. Avtor zaključuje, da je torej danes nujno potrebno imeti eksperimentalne šole in eksperimentalne laboratorije, da bi mogli uspešno znanstveno raziskovati šolske probleme in s tem dejansko pripomoči, da bi sodobna šola zares napredovala.

(Dottrens R.: L'expérimentation en Pédagogie, E. Centro Firenze, 1953, št. 6).

STANJE POLITEHNIČNE VZGOJE V ZSSR

Poljak Nowacki Tadeusz je prika- zal »Sodobno stanje politehnčne vzgoje v ZSSR«, v brošuri, ki je iz- šla v Varšavi v začetku lanskega leta. Avtor je pregledno v celoti prikazal vprašanje politehnčne vzgojanja v Sovjetski zvezi. Prvo je pokazal razvoj politehnčne teorije vzgojanja in njen zgodovinski pomen, nato pa preide k obravnavanju politehnčne vzgoje izobraževanja v sedanjem sistemu socialistične vzgoje, ki naj zagotovi zares vsestranski razvoj osebnosti in prikaže ustvarjalnost proizvodnje. Komponente politehnčne vzgoje so, po mnenju avtorja, v Sovjetski zvezi sistematična znanja iz osnovnih znanosti, ročno delo v šolskih delavnicah in na vrtu, osnove kmetijstva, strojne in električne proizvodnje, družbeno koristno delo ter delo v krožkih.

PEDAGOŠKI IN PSIHOLOŠKI TESTI

Najnovejši celovit pregled o testih daje revija Review of Educational Research (1959, št. 1, strani 131). Monografija o testih je obdelana po naslednjih poglavjih: Razvoj in uporaba testov na splošno in koriščenje testnih rezultatov. Razvoj in uporaba testov splošnih sposobnosti. Razvoj in uporaba testov inteligentnosti. Razvoj in uporaba specialnih testov. Uporaba testov znanja (šolskega uspeha). Razvoj in uporaba testov raziskovanja osebnosti in projektivnih tehnik. Uporaba statističnih metod, ki so posebnega pomena za konstruiranje in ocenjevanje testov.

AUDIOVIZUALNA UČNA SREDSTVA

Prav je, če opozorimo bralce na zares kompletno delo dveh ameriških avtorjev W. A. Witticha in Ch. F. Schullerja z naslovom »Priroda in uporaba audiovizualnih učnih sredstev (Audio-visual Materials — Their

Nature and Use, New York 1957, 570 strani).

Ker sta gledanje in poslušanje glavna načina, kako ljudje spoznavamo in se učimo, je treba sodobna audiovizualna učna sredstva tako izkoristiti, da bo proces učenja lažji in sigurnejši. V omenjenem delu niso le opisana vsa posamezna audiovizualna učna sredstva, temveč je v posameznih poglavjih obdelano tudi vprašanje metodniške načina uporabljanja teh sredstev pri pouku. Razen tega avtorji odgovarjajo na vprašanje, kaj vse je potrebno upoštevati pri gradnji novih šol, da bi se audiovizualna sredstva izkoristila. Vsakemu posameznemu audiovizualnemu učnemu sredstvu — od tabele, zidne slike in globusa do magnetofona in poučnega filma, radia in televizije je posvečeno po eno poglavje.

DISCIPLINA V SOLI

Sovjetski pedagog V. E. Gmurman je napisal eno izmed najbolj obsežnih del o disciplini v šoli (Disciplina v škole — Izdala Akademija pedagoških nauk RSFSR, Moskva, 1958, 248 strani). Delo predstavlja temeljno študijo o vrsti problemov in vidikov discipline v sovjetski šoli. Tako avtor obravnava pojem discipline, njene karakteristike in specifičnosti discipline prav v šoli itd. Disciplina je cilj, rezultat in sredstvo vzgojanja, ki se lahko privzgoji le skozi kolektiv in zato poudarja navajanje tudi vprašanje, kako sodobno organizirati šolski in razredni kolektiv. Zanimivo je, da avtor obdelal tudi splošno posojlo discipliniranosti v zvezi z organizacijo učne ure, načinom ponavljanja in privajanja učencev na kulturno vedenje.

TELEVIZIJA PRI POUKU

Sovjetska avtorja Bernštajn in Poltarak sta pregledala in napisala analizo uporabe šolske televizije v ZDA in Veliki Britaniji. V Ameriki je televizija že široko prodrla v šole vseh stopenj od osnovne do univerze. Postaje šolske televizije so izključno v rokah državnih oblasti, medtem ko oddaje vodijo in kontrolirajo šolski organi, prosvetna društva in ponekod tudi večje univerze. 10% vseh oddajnih televizijskih postaj je namenjenih šolski televiziji. Šolska televizija v ZDA in Angliji zanima eni strani navdušeno odobranje, na drugi strani pa jo nekateri ocenjujejo skeptično, ker je vse mogoče opaziti v dnevnem in pedagoškem tisku v teh dveh državah. Kot pozitivne strani šolske televizije navajajo, da take oddaje omogočajo predelavo takega učnega gradiva, za katerega v mnogih šolah ni usposobljenega učitelja in danih pedagoških sredstev, prikazujejo tudi aktualna stvarila stran pa je seveda v tem, da televizija ne more nadomestiti učitelja, ki svoje učno-vzgojno delo usmerja glede na psihično stopnjo konkretnega razreda učencev in njihovega znanja.

(Narodnoe obrazovanje št. 6 1959).

Zbral: R. Oberintner

NEGA GLASU

Prosvetni delavci posvečajo premalo pozornosti glasu, za katerega sicer želijo, da bi jim vedno dobro služil, ker z lepim in zvenečim glasom ugodno vplivamo na razpoloženje razreda ali poslušalcev.

Mnogo je ljudi, ki jim je narava sama dala lep glas in zdrava ter krepka govorila, vendar naj bi ti, kakor tudi oni, ki niso tako glasovno obdarjeni, dnevno skrbeli za urjenje pravilne govorne tehnike, ker bi tako ostal njihov glas dalj časa svež in dobro uporaben.

Od vseh ljudi, katerim služi glas v poklicne namene, so edino pevci in dramski igralci navadno tisti, ki skrbijo za to, da obdrže svoj glas lep in zveneč z vsakdanjimi vajami pravilne pesve in govorne tehnike, za katere so dobili tekem svojega študija dovolj navodil in koristnih praktičnih vaj. Toda dobra glasovna tehnika ni potrebna samo njim, ampak tudi drugim poklicem, na primer prosvetnim delavcem v raznih šolah in izven nje, politikom, predavateljem, oficirjem, vaditeljem predvojaške vzgoje in vsem, ki imajo količnik važne funkcije v družbi. Vsi ti smatra-

jo za samo po sebi umevno, da imajo dober glas, ne store pa za njegovo kultiviranje in vzdrževanje prav nič. Se le ko imajo težave z glasom, iščejo pomoči vseh povsod. Zdravstveno pomoč dobe sicer pri zdravnikih otolohih, toda težko je najti strokovnjaka, ki bi jim izvežbal glas do take mere, da bi jim zopet tako dobro služil kakor prej. Toda še težje je dobiti sredstva in čas za ta precej dolgotrajen terapevtski postopek. Zato najdemo precej prosvetnih delavcev, ki so si pridobili že precej prakse v svojem poklicu, zaposlenih v drugih, navadno administrativnih poklicih, ker jim je odpovedal glas.

Iz navedenih dejstev je razvidna nujnost, da nekaj storimo za izboljšanje glasovne kulture. Posebno važno je, da so prosvetni delavci dobro poučeni o negi in higieni glasu, ker so dolžni skrbeti za glasovne njim poverjenih otrok v šoli.

Da bi razumeli, v čem je bistvo pravilne govorne tehnike, je nujno poznavanje glasovne funkcije vsaj v glavnem, zaradi česar bom te opisal v nekaj besedah, potem bom pa navedel vaje za vezbanje glasu in kako le-tega obdržimo v dobrem stanju.

Tri domače novitete

»OTROK IN DRUŽINA«

Septembra bo v Atenah kongres za estetiko. Od 1. do 6. septembra so najavili v Atenah IV. mednarodni kongres za estetska vprašanja. Osrednja tema na tem zasedanju bo raz-

• Zun Anton: Temelji družbene in državne ureditve FLRS. Ljubljana: Državna založba Slovenije 1960.

• Zavrsnik Rudi-Zalca Jože: Računica za četrty razred osnovnih šol. Ljubljana, Državna založba Slovenije 1959. Ilustriral Drago Mehora.

• Ralca Albin: Knjigovodstvo za vajence. 2., neizpremenjena izdaja. Ljubljana, Državna založba Slovenije 1958. Ponatis 2. izdaje.

• Ziebnik Leo: Psihologija otroka in mladostnika. Prvi del. Ljubljana: Državna založba Slovenije 1960. Knjiga je izšla v Pedagoški poglavni knjigi št. 160. Pro utrošnih poglavljih predmetu, nalogah in poročilih psihologije otroka in mladostnika ter zgodovinskem pogledu na psihologijo otroka in mladostnika prikazuje metode psihologije otroka in mladostnika, nato pa sledo poglavja: O razvoju otroka in mladostnika naspiho. O telesnem razvoju na splošno. Prepatnalo ali preostojeno obdobje. Novorojenček in končno Dojenček.

• Kušker Karel-Anton: Anatomija Fiziologija otroka in mladostnika. 2. del. Ljubljana: Državna založba Slovenije 1960. Učna knjiga za srednje šole.

RE V KN
ga Pedagošk

Ob sredah popoldan so odprta vrata in knjižne omare Pedagoškega društva v Mariboru. V posebni sobi Kluba prosvetnih delavcev je nameščena pedagoška knjižnica, ki nudi med vsemi mariborskimi knjižnicami največjo izbiro pedagoških del za študij in praktično delo s šolsko in odraslo mladino. Knjižničar tov. Fr. Haberman opravlja knjižničarske posle že blizu trideset let ter daje potrebna pojasnila izposojevalcem, ki so večinoma iz vrst prosvetnih delavcev in učiteljskega kroga.

Vprašali smo ga, koliko del je zloženih na policah visokih omar in kako se knjižnica izpopolnjuje. Odgovoril nam je:

»Predvojna pedagoška literatura, v kolikor smo jo dobili vrnjeno po osvoboditvi iz Gradca, je dediščina bivše mariborske Pedagoške centrale. Po 1. 1945 pa je novo društvo, v začetnih letih Pedagoški aktiv, začelo nabavljati novejšo pedagoške knjige in

revije... in tako se je knjižnica številčno in kakovostno krepla. Z ustanovitvijo Pedagoškega društva in Kluba prosvetnih delavcev, ki sodi med najlepše Sloveniji, je prišla knjižnica ne samo do svojih prostorov, temveč tudi do močnejšega izraza. V tem letu je bralcem na razpolago že okoli dva tisoč del, ki segajo v področja pedagogike, psihologije in andragogike, sociologije, didaktike in metodike. Sorazmerno največ je izdaj v hrvatskem in srbskem jeziku in to večinoma vslednje pri nas izšla dela v Zagrebu, Beogradu, Sarajevu in drugod. Izvirna slovenska pedagogika in metodična dela so po številu skromnejša, vendar jih najti na policah skoro vse slovenske izdaje. Okrajni ljudski odbor nam vsako leto nakaže ustrezno subvencijo za kritične stroškov pri izpopolnjevanju knjižnice, saj so lastni društveni dohodki (mesečni prispevki družtev prosvetnih in znanstvenih

delavcev po 10 din na člana) da
leč prezniki za nakup knjig i
revij. Naročeni smo tudi na vs
jugoslovanske pedagoške revije
ki pa izhajajo s precejšnjimi za
mudami, vendar prinašajo zani
mive novosti in pobude za današ
nje šolsko-reformno delo pri nas.
Med jugoslovanskimi izdajami j
najti tudi nekaj važnejših del
tujih jezikih, zlasti s področj
specialne pedagogike in psiholo
gije. Nedavno smo šolam v ma
riborskem okraju razposlali tret
ji seznam naših knjig, kupljeni
v zadnjih letih. Se ceneje in ko
ristejše bi bilo, če bi odslas na
slove in inventarne številke te
knjig objavljali na platnicah So
dobne pedagogike ali v posebni
rubriki Prosvetnega delavca.

Stopila sva k policam ter s
ogledala nekaj pomembnejših no
vejših del, s katerimi bi se na
šolniki morali seznaniti. Dobri
deset let po osvoboditvi nism
imeli na primer nobene poštn
psihologije v našem jeziku (Kor

nilov ni veliko pomenil). No, po dolgem čakanju je prišel tudi čas za učbenike iz psihologije. V knjižnici najdemo sedaj Večerinovo Tomekovića in Zvonarevića, pred tedni pa smo dobili obširno Z. Bujašovo Psihofiziologijo rada. Nič manj zanimiva so še druga dela v srbohrvatskem jeziku: S. Freud, A. Adler, pa Woodworth, čeprav v klasični obliki. S poljudno-znanstveno besedo je napisano dr. S. Juliusovo delo »Na živčenoj bazi« (Epoha, Zagreb, 1959), času primerna razprava s poučnimi ilustracijami. S področja spolne vzgoje je tudi nekaj aktualnih knjig, med temi slovenski prevod Naravne osnove ljubezni (E. Schindler in A. Rot), priporočljiv vsem starejšim in vzgojiteljem.

»Kako pa je z literaturo o šolski reformi? Novi zakon o osnovni šoli pomeni veliko prelomnico v razvoju socialistične vzgoje in pouka pri nas.«

Sluša sva od knjige do knjige. Tudi ta narašča iz leta v leto prehitvevajo nas spet Hrvati in Srbi. Posebno zanimivi so nekateri Bilteni, priročniki za učitelje in pa nekatera večja, sicer sicer bolj teoretska dela. Poljakovo delo Celovitost nastave verjetno učiteljev ni popolnoma zadovoljilo. Večje povprečevanje je po zagledih predvidljivega slovenskega

nastave, ki so v predelanih izdajah zajele tudi pouk na višji stopnji osnovne šole. V Zagrebu in drugod izdajajo tudi zbirke al snopiče s področja spoznavanja prirode in spoznavanja družbe ter tako z metodično ureditvijo snovi, razlago poskusov s preprostimi sredstvi olajšujejo učiteljem učno pripravo. Z zanimanjem pričakujemo drugi zvezek Zabkarjevega Pouka matematike v obvezni šoli. Kdor se zanima za študij, bo našel v naši knjižnici študijsko tvarino in pomoč pred vsem za potrebe nove osnovne šole, kar pač ta doživlja največjo preobrazbo.

Ne moremo reči, da bi bili šolniki kakor koli pasivni do naših knjig. Nasprotno: veliko berov kupujejo, vendar privilegije uživajo beletistika, ki nudi marsikaj v privlačnejši obliki kakor znanstvena knjiga. Poudariti želimo samo to, da bi naj med našimi bralci vladalo pri izbiri knjig ustrezneje ravnotežje med lepo slovnico in strokovno literaturo. —

Po trkanju so vstopili izposojevalci v knjižnico, med temi učiteljskica, ki se je vrnila z učne prakse.

»Prosim, svetujte mi še neko dopolnilno literaturo za mojo diplomsko nalogo. Ali imate prostega Mayerja?«

države s svojimi predstavniki, podobno kot prejšnja leta, vendar s letos obetajo mnogo bolj razgiban in plodovito delo.

Uspeh dveh naših umetnikov v Kairu. Lepo priznanje sta doživela France Slana in Dora Plestenjakova na skupni razstavi v Kairu. Slana je novinec med egiptovsko publiko, saj je pred dvema letoma prejel prvo nagrado na drugem biennialu v Aleksandriji. Tokrat razstavlja novejša dela očja in nekaj akvarelov, Plestenjakova pa se je predstavila samo s krajinskimi akvareli. Tisk in javnost je razstavo ljubelečno sprejela s simpatijami in priznanjem.

Inštitut za gledališko znanost na Sorbonni. Po vzgledu nekaterih visokih šol v Britaniji in ZDA so tudi na Sorbonni v Parizu osnovali inštitut za gledališko znanost.

NEKAJ HRVAŠKIH UČBENIKOV IN PRIROČNIKOV

Fučkar Stanka: Muzički odgo-
predšolske djece. Zagreb, Školsk
knjiga 1959. Programska in metodič
na navodila.

Cvitanović Alfonso: Na Dunavu
Život rijeke od izvora do ušća. Za

Krameršek Josip: Teorija i metodika estetske gimnastike Zagreb: Školska knjiga 1959. Namijenjena učiteljima telesne vježbe u strokovnoj literaturi za učenje ter za učitelje.

Steker Karl; Savremeno formiranje nastave, Beograd, Naučna knjiga 1963. Prevod knjige: Karl Stöcker

-Až-

Razstava šolskih kronik

Ob geslu Tedna muzejev: »spoznavaj svoj kraj«

V razstavnih dvorani Slovenskega šolskega muzeja v Ljubljani so 28. aprila letos odprli razstavo šolskih kronik. Na slovesnost so bili povabljeni nekateri predstavniki našega prosvetnega življenja, otvoritveni nagovor pa je imel kustos muzeja tovariš Ivan Simonič. Razstava bo odprta do jeseni in priporočamo ogled.

V naslednjem objavljamo govor tovariša Simoniča.

Pisanje šolskih kronik se je začelo po privatni iniciativi. V bivši Avstro-Ogrski monarhiji je pretekla zelo dolga doba do državnega razpisa, da morajo voditi šole med uradnimi knjižnicami tudi šolske kronike. Dokler je bilo šolstvo v rokah cerkve, je ostalo v marsičem neurjeno in se začelo tudi ne zahtevalo kako kronično beleženje podatkov o šolskem življenju in delu. Tudi, ko se je šolstvo pod vplivom prosvetljenih idej podražilo, terezijanski obliki šolski red z dne 6. decembra 1774 med uradnimi zapisniki ni zahteval šolske kronike. O njej se tudi nič ne govori v »Politiki ustavi nemških šol« iz leta 1806, niti v njenih poznejših izpopolnjenih izdajah. Čisto avstrijski državni ljudskošolski zakon z dne 14. maja 1869 je izrecno še nikjer ne omenja. Šele ukaz za izvršitev državnega ljudskošolskega zakona z dne 20. avgusta 1870 jo v 33. členu predpisuje kot uradno knjigo. Ukaz je stopil v veljavo s šolskim letom 1870/71. Nadaljnje delo glede navodil za izvršitev zakona je spadalo v kompetenco za podrobnejši navodil za pisanje šolske kronike.

Podjetnejši in razboritejši učitelji podrobnejši navodil niso čakali, ampak so se lotili kronik po svoji iznajdljivosti. Stajarski deželni šolski svet je izdal odlok z navodilom za kroniko 6. junija 1878, krajski pa je z njim še dolgo odlašal. Zato se je neki mlad učitelj že leta 1890 obrnil na uradništvo »Učiteljskega tovariša« z vprašanjem za nasvet, kako se mora pisati šolsko kroniko. Odgovor, ki mu ga je napisal učitelj Ivan Zupaneč iz Velikih Poljan, je bil iz zbirke iz zadrege. Zato je napisal naslednjo leta v »Učiteljskem tovarišu« Franc Marolt članek »Učitelj — voditelj uradne knjige«, v katerem je dal ustrezna navodila za pisanje kronike. Poudaril je, naj bo šolska kronika lična, v plačnem vezanu knjigo z boljšim papirjem, piše pa se naj natančno, vestno, objektivno in dostojno. Končno je krajski deželni šolski svet sam izdal odlok za navodilom za kroniko dne 8. septembra 1893. To navodilo so zadržali, natisnjeno na listu, vlagali in uvezovali na zapečeno stran kronik. Po istem navodilu, je malenkostno sitno spreminjenost, so pisali kronike tudi v stari Jugoslaviji, po osvoboditvi pa so ga spremenili in močno skrajšali.

Pred državnim ukazom o vpeljavi šolskih kronik je škof A. M. Slomšek ukazal župnikom lavantinski škofije dne 27. dec. 1855, da morajo uvesti v župnijske kronike povsod, kjer jih še nimajo ter jih morajo voditi po vzoru Celjske kronike. Ignaca Orožna. 14. aprila 1855 je odredil, da morajo beležiti tudi razne podatke o razvoju šole in s tem seznani učitelje, s tem je dal pobudo za pisanje šolskih kronik. Zato se sklicuje nadučitelj Franc Praprotnik v predgovoru kronike Osnovne šole Pušcava na Pohorju leta 1884 najprej na ta Slomškovo predpis in za njim na 14 let kasnejši državni ukaz z dne 20. avgusta 1870.

Vendar so se prve šolske kronike pojavile že mnogo prej. Njihov začetek predstavlja 275 strani obsega knjigo »Prothodolus der K. K. Haupt- und Lehrschulle von Zillau«, ki so ga začeli pisati leta 1777 od ustanovitve šole dalje. Kroničniški zapiski so zaključeni 7. januarja 1831, iz neznanega vzroka.

Razstava in predavanja v mesecu poklicne orientacije

Naše vajeenske šole kažejo iz leta v leto novo pregrupacijo, saj se mladina iz tradicionalnih mizarstvih, čevljarstvih in oblačinskih poklicev vse bolj usmerja v kovinarsko, avtomehansko in kleparsko stroko.

Da letošnji mesec poklicnega svetovanja, ki se je začel sredi aprila, čim uspešneje izpolnijo, sta okrajna središča za delo in poklicna svetovalnica v Novem mestu sodelili, da priredita od 15. do 22. maja večjo razstavo o poklicih naše mladine. Razstava, ki bo v novi Vajenski šoli, bo s slikami, maketami, številkami in izdelki prikazala množico novih poklicev, v katerih je možna zaposlitev mladih državljanov. Namenjena je tako mladini kakor tudi starejšim in sploh vzgojiteljem. Vzporedno z razstavo bodo v isti stavbi dnevno predavanja in predavanja filma in drugih poučnih in strokovnih filmov. Večje skupine si bodo lahko hkrati ogledale tudi večje obrate v Novem mestu.

Šolska vodstva višjih razredov osemletke, vajenskih in strokovnih šol ter obrtna združenja naj organizirajo poučne ekskurzije za ogled te zanimive razstave in Novega mesta.

vodje vsega kulturno-prosvetnega življenja in gospodarskega napredka. Razvoj kmetijskega gospodarstva v Sloveniji, zlasti sadjarstva in čebelarstva je v glavnem njihovo delo. Razen tega prinašajo kronike podatke o raznih krajevni znamenitostih, vremenskih ekstremih, elementarnih nesrečah, epidemijah, letini, dragini, zatiranju raznih škodljivcev, požarovanju, folklori, ustanavljanju in delovanju zadrug in društev, gradnji prometnih komunikacij itd. Skratka: dobre šolske kronike imajo toliko pomembnih podatkov, da ne more mimo njih nihče, kdor hoče natančno podajati določeno krajevo geografijo, zgodovino, gospodarstvo itd.

Glede vrednosti šolskih kronik kot zgodovinskih virov je naglasiti tudi to, da so med njimi vedno in slabe. Dobre so tiste, ki so pisane progresivno s študijem virov, prizadevno, objektivno, vestno ter z osebnim zavzetostjo za šolo, vzgojo in druge stvari, o katerih poročajo. Razgledani kronisti se ne omejujejo samo na dogajanje v šoli in šolskem okolišču, ampak se ozirajo tudi na vse pomembne dogodke v državi in zunanjem svetu. Šabe kronike, ki so pisane le po službeni dolžnosti, so suhoparne, pomankljive, ravne s podatki ali pa jih za nekatera leta niti nimajo zapisanih. Največ so v takih krajih, kjer so se učne moči pogosto menjavale, da se niso mogle ali hoteli poglobiti v problematiko svojega šolskega okolišča. Šabe so tudi take kronike, ki zaradi kakih strokarskih ozirav niso objektivne ali pa niso dovolj razlikovale bistvene stvari od nebitnih. Poseben primer so šolske kronike za dobo okupacije in NOB. Ker so te napi-

Svet za šolstvo Občinskega ljudskega odbora MEDVODE

razpisuje

v smislu 7. člena pravilnika o izvajanju razpisov uslužbenških mest za učno in vzgojno osebje (Uradni list LRS 13/58) naslednja prosta uslužbenska mesta:

A. uslužbenska mesta učnega in vzgojnega osebja z višjo ali visoko izobrazbo:

OSNOVNA ŠOLA PRESKA:

predmetnega učitelja ali profesorja za zgodovino in zemljepis — VPS z diplomom oz. univerzo
predmetnega učitelja za glasbo — VPS z diplomom predmetnega učitelja za tehniško vzgojo — VPS z diplomom oz. srednjo šolo
predmetnega učitelja za likovno vzgojo ali profesorja — VPS z diplomom oz. univerzo

GLASBENA ŠOLA MEDVODE:

strokovnega učitelja za violino — glasbena akademija

OSNOVNA ŠOLA PRESKA:

B. Uslužbenska mesta učnega in vzgojnega osebja s srednjo strokovno izobrazbo:

strokovnega učitelja za telesno vzgojo — srednja šola učitelja — učiteljske z diplomom

Stanovanj ni.

Iz prakse za prakso

III. RAČUNSTVO

Kje zadenemo na težave pri računskem pouku v prvem razredu? Starši, ki pripeljejo otroka v šolo, pripovedujejo, da zna njihov otrok že šteti do sto in še čez. Res, da zna otroci šteti, ali to je samo mehanično zapomnjenje zaporednih besed, ki bi jih otrok prav tako lahko povedal v nemščini ali latinščini, nima pa pri tem jasnih predstav o številih. Enomesečni uvod v računstvo, ki ga uvaža novi učni načrt, je nekoliko prispeval k temu, da ob učilih utrjujejo učitelji pojme števil. Pojem števila se utrdi pri otroku samo s štetjem na kon-

kretnih predmetih, ki jih otrok mora prijemati, prestavljati, ali se jih vsaj dotikati. Zadržite otroku na tej stopnji roko, pa ne bo znal šteti! Če velja kje Engelsova misel, roka je ustvarila človeka, t. j. miselno bitje, velja to za pojmovanje števil in za računstvo! Otroku mora delati z roko, da se nauči šteti, prištevati, odštevati in dopolnjevati. Vsak učenec mora na tej stopnji imeti svoja učila, da z njimi računa, fizičke, koruzna zrna, kamenčke, dinarje iz kartončkov itd. Predmeti, ki jih lahko prestavlja, so boljše kakor poličice. Tudi prsti so dober pripomoček! Koliko časa naj računa otrok z učili? Včasih so rekli, da sme uporabljati učila do konca prvega polletja. Danes pravimo, toliko časa, da otrok zna! Tudi invalid nosi bergle toliko časa, dokler ne zmore hoje brez njih.

Računske operacije še kar gredo. Čas bi že bil, da bi prvi primer prištevanja ne začeli z 1 in 1, odštevanja z 2 manj 1. Pri računskih operacijah iščemo iz dveh znanih števil tretje neznan. Zato izberemo taka števila za prvi primer, da so vsa tri različna. Za prištevanje bi morda bilo najprimernejše 3 in 2 je 5, za odštevanje 5 manj 2 je 3; za dopolnjevanje 3 in 7 je 5.

Nekateri pozabijo na to, da so vse računske operacije v bistvu enačbe. Zato je potrebno najprej dobro pojasniti in utrditi pojem enakosti. Znak za enakost, enačaj sme stati samo med dvema enakima količinama.

Najtežja in najvažnejša naloga računskega pouka v prvem razredu je prehod čez desetico. Ako je bila dobro utrjena desetica in je otrokom popolnoma jasno, da smemo v eni vrsti postaviti samo deset enot, potem prehod ne bo delal velikih težav. Običajno začnejo prehod s primerom 9 in 2. Pri tem velja isto, kar smo že zgoraj povedali. Bolje bi bil za prvi primer račun 8 in 5. Kako bomo to nastavili? Najprej osem v vrsto. Koliko še lahko postavimo v to vrsto, da bo v njej deset enot kamečkov, fizičkov? Koliko nam je od petih še ostalo? Še tri! Kam bomo postavili te tri? V drugo vrsto! Koliko imao v prvi vrsti? 8 in 2! Koliko je 8 in 2! 8 in 2 je 10. Koliko imamo v drugi vrsti? Tri! Koliko fizičkov imamo v obeh vrstah? Torej koliko je 8 in 5 fizičkov? Koliko smo k 8 najprej prišli? Koliko še potem? Koliko skupaj? Otroci nastavljajo vsak za sebe na klopi, skupno pa na mizi. Na tabli nastaja sproti račun. Za domačo vajo učenci narišejo to, kar so nastavljali, in

Prvenstvo osnovnih šol v šahu v Vuzenici

Pred nedavnim je bilo v Vuzenici šahovsko prvenstvo vseh osnovnih šol na področju občine Radlje. Prvenstvo so udeležili vedno tekmovalci, ki so se prav zagrizeno borili med seboj.

Kot vasa leta, je tudi letos največ zmag odnesla osnovna šola Radlje, zdaj pa zopet vadijo za okrajno šahovsko prvenstvo, ki bo 8. maja v Upanu, da se bodo tudi letos plasirali na republiško prvenstvo, kot so se lani. To je za podčeljsko šolo zelo velik uspeh; je pa za razredno vztrajno in pridne vadbe. Rajko Kogelnik

PRAVNI NASVETI

V. N.:

Vprašanje: Na osnovni šoli ste predmetna učiteljica, poleg tega pa izredna slušateljica visoke šole za telesno kulturo v Beogradu in ste pred diplomskimi izpiti. Zato ste zaprosili pri občinskem svetu za šolsko 40-dnevni študijski dopust, ki pa vam ni bil odobren. Temveč vam je bilo sporočeno, da bi vam mogli odobriti le mesec dni brezplačnega dopusta. Ali je to prav?

Odgovor: Odgovor, ki ste ga prejeli od občinskega sveta za šolstvo, je pravičen. Zakon o javnih uslužbenih študijskega dopusta sploh ne omenja in tozadevno ne določa ničesar. Borna je letni dopust in izredni dopust. Zaradi nujnih zasebnih opravkov lahko neposredni starešina dovoli uslužbenču plačan izredni dopust, vendar na tej podlagi skupaj največ 7 dni v koledarskem letu. Plačan izredni dopust več kot 7 dni, pa se sme dovoliti samo uslužbenču, ki je poslan na prakso, da se strokovno izpopolni.

Lahko pa vam občinski svet za šolstvo dovoli neplačan izredni dopust do enega meseca zaradi zasebnih opravkov, če spozna, da je to upravičeno in da ne bo škodovalo normalnemu delu v službi, v kateri ste zaposleni.

N. S.:

Vprašanje: V neki občini je skupina prosvetnih delavcev, ki imajo svoje hiše, oz. lastna stanovanja v vaseh in ki tudi do 1. I. 1960 niso dobili povrnjene stanarine, dočim so jo kolegi, ki nimajo lastnih stanovanj, prejeli, vložila pri O. L. 1960 prošnja, da bi ji občina od 1. I. 1960 plačevala primeren znesek kot nadomestilo za stanarino, po možnosti pa tudi za nazaj, vsaj od začetka letosnjega šolskega leta. Občina je skupini odgovorila, da je O. L. prošnja prešla na svoji seji ter sklenila, da se ji ne ugoditi, češ, da vsakomur novih predpisov.

Odgovor: Zakon o javnih uslužbenih, med katere spadajo tudi prosvetni delavci, določa, da ima učno in vzgojno osebje, ki dela na šolah oz. vzgojnih zavodih v vaseh pravico do brezplačnega stanovanja. Na podlagi tega zakona je izvršni svet Ljudske skupščine LRS šole, št. 12 do 7. IV. 1960 predpisal, da ima učno in vzgojno osebje, ki dela na šolah v vaseh, pravico do brezplačnega stanovanja in kuriva. In sicer do primerne in številu

družinskih članov ustreznega stanovanja.

Pravica do brezplačnega stanovanja učnemu in vzgojnemu osebju v vaseh je bila uzakonjena v Zakonu o javnih uslužbenih, ki je v veljavi že od 1. I. 1958, imelo pa je to isto pravico učno in vzgojno osebje tudi pred 1. I. 1958.

Učnemu in vzgojnemu osebju v vaseh, ki imajo lastne hiše in v njih stanujejo, pripada brez dvoma pravica do nadomestila, če po samem zakonu o javnih uslužbenih, torej ne samo za naprej, temveč tudi za nazaj, seveda primerno nadomestilo, upoštevajoč krajevne prilike. Ker gre za terjatve iz službenega razmerja, je boste lahko uveljavili za nazaj le za dve leti, torej od 1. junija 1958 dalje, ker take terjatve za starajo v dveh letih.

K. K.:

Vprašanje: V mesecu juniju boste rodili in bo vaš poročniški dopust potekel med šolskimi počitnicami. Vprašujete, če boste imeli po poročniškem dopustu pravico nastopiti redni letni 6-tedenski dopust v mesecu septembru?

Odgovor: Po Zakonu o javnih uslužbenih se letni dopust učnega in vzgojnega osebja na šolah in drugih vzgojnih zavodih praviloma ujemata s poletnimi šolskimi počitnicami, traja pa najmanj 6 tednov. Zakon o delovnih razmerjih pa v svojem 64. čl. določa, da ima žena delovnem razmerju, ki je pred preteklim poročniškim dopustom pridobila pravico do letnega dopusta, pravico izbrati ta dopust takoj po izteku poročniškega dopusta.

Ker boste pridobili pravico do letnega dopusta pred preteklim poročniškim dopustom, boste imeli pravico izbrati letni 6-tedenski dopust, vendar takoj po izteku poročniškega dopusta.

Z. D.:

Vprašanje: Kako je z upravičili, ki upravljajo šolsko poslopje in so zanj odgovorni, pa ne stanujejo v njem, ker tam stanovanja za upravitelja ni, ali pa ga zaseda kdo drugi, ki ni upravičen? Ali morajo ti upravičitelji brezplačno upravljati šolsko poslopje? Ali določa ustrezajoč šolskega poslopja? Kaj pa, če šolsko poslopje sploh nima stanovanja za upravitelja ali večja za take upravitelje smiselno Uredbo o pravici učiteljev, vzgojiteljev in profesorjev do

brezplačnega stanovanja in kuriva (Uradni list LRS št. 22/1950)?

Odgovor: V Uradnem listu LRS št. 12 z dne 7. aprila t. l. je bila objavljena nova uredba o brezplačnem stanovanju in kurivu učnega in vzgojnega osebja, ki v svojem 5. čl. določa, da z dnem, ko ta uredba začne veljati, t. j. s 15. IV. 1960, preneha veljati Uredba o pravici učiteljev, vzgojiteljev in profesorjev do brezplačnega stanovanja in kuriva (U. l. LRS 22/1950). Zato nima več smisla odgovarjati na vprašanje, če se v Vašem primeru lahko smiselno uporablja Uredba iz leta 1950.

Nova Uredba o brezplačnem stanovanju in kurivu učnega osebja je nekoliko tesnejša, ker imajo po tej uredbi pravico do brezplačnega stanovanja in kuriva samo še učitelji in vzgojitelji, ki delajo na šolah in vzgojnih zavodih v vaseh. V novi uredbi je popolnoma izpadlo določilo 5. čl. stare uredbe iz leta 1950.

A. L.:

Vprašanje: Ze več let poučujete predmetno v višjih razredih osemletke. Višje pedagoške šole nimate, želite pa vedeti, če vam pripada višja plača oziroma višji naziv zaradi tega, da poučujete predmetno v višjih razredih osemletke.

Odgovor: Po vsebini vašega dopisa sodeč, imate naziv učitelj. Za ta naziv se zahteva izobrazba, ki ste si jo pridobili na učiteljski, dočim se za naziv predmetnega učitelja zahteva ustrezna višja šola. Ne izobrazba pa nimate. Zato tudi ne morete dobiti naziva predmetni učitelj. Če pa boste tudi še zadnji dve leti poučevali v osemletki, kakor poučujete sedaj, t. j. v višjih razredih osemletke, za kar se zahteva višja strokovna izobrazba, boste lahko po 64. čl. 5. odst. Zakona o pokojniknem zavarovanju v zvezi s čl. 66, 1. odst. istega zakona razvrščeni do 1. pokojniškega razreda.

Letovišče za prosvetne delavce

V Dijaškem domu učiteljskega v SPLITU — Ulica Sinjskih žrtva 5. bo pripravljeno letovanje za prosvetne delavce od 4. julija do 25. avgusta 1960. Mesta za letovanje se lahko rezervirajo za čas:

1. skupina od 4. julija zjutraj do 17. julija zvečer (14 dni);
2. skupina od 18. julija zjutraj do 31. julija zvečer (14 dni);
3. skupina od 1. avgusta zjutraj do 14. avgusta zvečer (14 dni);
4. skupina od 15. avgusta zjutraj do 25. avgusta zvečer (11 dni).

Letovišče se koristi v gornjem razporedu od jutra (zajtrk) prvega dne do večera (večerja) zadnjega dne. Cena za letovanje (hrana in stanovanje) v sobah od 5 do 8 postelj znaša din 600 dnevno za osebo. V tej ceni je že vračunana turistična taksa.

Otroci izpod 7. leta se ne sprejemajo v letovišče, otroci stari nad 7 let plačajo cel penzion.

Prijave za rezervacijo mest za letovanje v Splitu (čitljivo napisano ime in priimek in točen naslov stanovanja) se pošljejo na naslov: Sindikat prosvetnih in naučnih radnikov Jugoslavije, Beograd — Kralja Milutina 66. Komisija za veze s inostranstvom.

Ko prejme prijavljeni član obvestilo, da je njegova rezervacija za letovanje potrjena, mora plačati kot predplačilo din 2.050 na tekoči račun št. 101-703-3-879 prej navedenega naslova v Beograd.

Komisija bo teh vplačanih din 2000 poslal letovišču Split, din 50 pa bo zadržala za svoje stroške. Ostali znesek za letovanje se plača pri blagajni v Splitu. Član mora pri tem plačilu v letovišče predložiti odrezek položnice, s katero je že prej nakazal znesek din 2050.

V kolikor član odpove letovanje (po že potrjeni rezervaciji) 20 dni prej (računa se dan, ko prejme Komisija to obvestilo), se vplačano predplačilo vrne po odbitku administrativnih in poštnih stroškov, po krajšem odpovednem roku se predplačilo ne vrača.

Republiki odbor
Sindikata prosvetnih in znanstvenih
delavcev Slovenije

Prosvetni delavce

Izdajatelj: Republiki odbor
Sindikata prosvetnih in
znanstvenih delavcev LRS
— List izhaja štirikrat
dnevno — Uredja uredniški
odbor — Odgovorni urednik
Orago Ham — Naslov ured-
ništva: Ljubljana, Kopitar-
jeva 2 — Telefon uredni-
štva: 39-181 do 185, int. 38
— Naslov uprave: Ljubli-
na, Nazorjeva 1 — Telefon
uprave: 22-234 — Letna na-
ročnina 300 din — Štev. fak-
sa: 600-703-140 — Tiska
ČZP »Ljudska pravica«
— Poština plačana v gotovini

Mladinski pevski festival v Celju

bo imel naslednje prireditve:

19. V. ob 17. uri • otvoritev razstave mladinske glasbene literature in dejavnosti mladinskih zborov
20. V. ob 17. uri • revija 12 najboljših slovenskih mladinskih zborov
21. V. ob 9. uri • posvet mladinskih pevovodij in glasbenih pedagogov
21. V. ob 15.30 • nastop združenih mladinskih zborov ob spomeniku NOV
21. V. ob 17. uri • revija 11 najboljših slovenskih mešanih in ženskih zborov mladincev
22. V. ob 9. uri • nadaljevanje posveta mladinskih pevovodij
22. V. ob 16. uri • zvezna revija najboljših republiških mladinskih zborov ter iz zamejstva in narodnih manjšin

Vse prireditve bodo v dvorani Narodnega doma. Vabimo vse pevovodje in glasbene pedagoge ter kompoziste, da se prireditvi udeležijo.

Prijave sprejema odbor Mladinskega pevskega festivala v Celju do 15. maja 1960. Poimenske prijave (kolektivne in individualne) naj vsebujejo:

1. željo za prenočišče (navesti datum),
2. željo za vstopnico (navesti datum).

Za tiste, ki se bodo prijavili do 15. maja, bomo preskrbeli stanovanje in vstopnice. Za poznejše prijave ne moremo zagotoviti ne vstopnic ne prenočišč.

ODBOR

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE

opozarja na naslednje

PRIROČNIKE

Grad, VESELA ANGLEŠČINA	400 din
Jeločnik, TELOVADBA NA ORODJU	470 din
Rustja, VAJE OBLIKOVANJA	210 din
Kozina-Velkavrh, ČLOVEK IZKORIŠČA NARAVNE SILE	240 din
Jerovšek, PREGLED ZGODOVINE FILOZOFIJE	920 din

Zahtevajte knjige v vseh knjigarnah ali pa jih naročite naravnost pri

Državni založbi Slovenije, Ljubljana, Mestni trg 26